

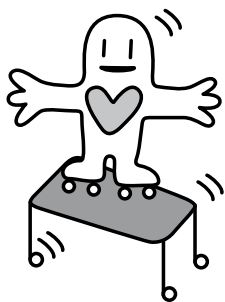
UN DIAGNÒSTIC DE LA *LLEI D'ÚS*:

25 anys d'aplicació, un informe d'explicació i
10 mesures d'implicació

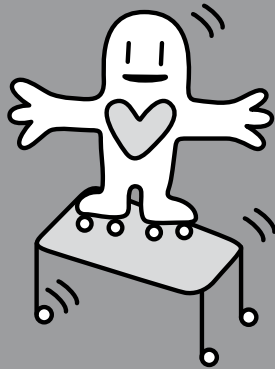
UN DIAGNÒSTIC DE LA *LLEI D'ÚS*:

25 anys d'aplicació, un informe d'explicació
i 10 mesures d'implicació

MESA PER
L'ENSENYAMENT
EN VALENCIA

PRESENTACIÓ

PRESENTACIÓ

La Generalitat Valenciana té un compromís irrenunciable en la defensa del patrimoni cultural de la Comunitat Autònoma i d'una manera especial amb la recuperació del valencià, llengua històrica i pròpia del nostre poble, del qual constitueix la més peculiar senya d'identitat.

Davant la situació de sotmetiment del valencià mantinguda durant la història de quasi tres-cents anys, la Generalitat té el dret i el deure de retornar la nostra llengua a la categoria i el lloc que mereix. La nostra irregular situació sociolingüística exigeix una actuació legal, que sense tardar acabe amb la postració i propicie l'ús i ensenyament del valencià per tal d'assolir l'equiparació total amb el castellà.

Aquesta Llei tracta de superar la relació de desigualtat que hi ha entre les dues llengües oficials de la nostra Comunitat Autònoma, i disposa les mesures pertinents per tal d'impulsar l'ús del valencià en tots els camps de la nostra societat, i especialment en l'Administració i l'ensenyament com a vehicles de recuperació. La finalitat última de la Llei és assolir, mitjançant la promoció del valencià, l'equiparació efectiva amb el castellà i garantir l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes en condicions d'igualtat i desterrar qualsevol forma de discriminació lingüística.

Davant d'aquests propòsits proclamats amb tanta rotunditat en el preàmbul de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, com s'explica que el valencià estiga tan poc present en la vida pública valenciana, ocupe un lloc de tercera fila en l'ensenyament, siga quasi testimonial en l'Administració i tinga una categoria tan secundària en els mitjans de comunicació? Això per no parlar de la seua absència d'àmbits crucials per a la vida d'una societat moderna, com són les noves tecnologies o l'activitat laboral i econòmica.

Deu ser que aquelles “mesures pertinents” no ho han estat tant, o, pitjor encara, que aquell “compromís” no era tan “irrenunciable”. El cas és que 25 anys després el valencià no és usat “en tots els camps de la nostra societat”, ni de bon tros. Ni tan sols allà on “especialment” havia de ser “vehicle de recuperació”. Qualsevol mirada per superficial que siga ho podria corroborar. I han passat 25 anys des d'aquelles intencions i de les mesures promeses.

La Mesa per Ensenyament en Valencià, fidel al seu esperit de vigilar les actuacions dels poders constituïts en allò referent a l'ensenyament de la dita "llengua pròpia" dels valencians, s'ha proposat una acurada anàlisi de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, a fi de mostrar les seues deficiències, tant de compromís i propòsits com d'aplicació. Pensem que un quart de segle podria haver donat més fruits i més madurs.

Hem articulat les nostres reflexions en unes línies que creiem suficients per a avaluar la consistència de la llei que va ser promulgada com la directriu de la recuperació i dignificació "la més peculiar senya d'identitat" del poble valencià. Són aquestes:

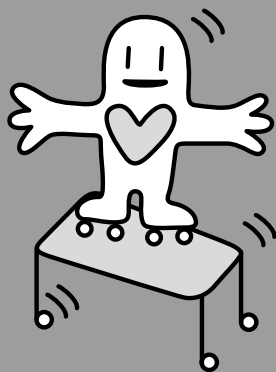
1. La Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV), una llei de mínims que s'ha aplicat al mínim.
2. La LUEV, una llei incomplida en els deures que s'imposa.
3. Impossibilitat d'exercir uns drets que no tenen uns deures correlatius.
4. L'ensenyament: problemes crònics d'aplicació de la LUEV que la Generalitat no resol.
5. Allò que la LUEV no va preveure.
6. La unitat de la llengua i, sobretot, de la comunitat lingüística.

Tot això ho analitzem amb detall i ponderadament al llarg de l'informe. La reflexió completa que n'hem volgut fer ens ha conduït a concloure que no s'han assolit els objectius que la llei es fixava en molts dels camps, i això després d'un període tan ampli com és un quart de segle: ús oficial, ús social (activitats mercantils, laborals, professionals, sindicals, polítiques, etc.), ensenyament, mitjans de comunicació i actuació dels poders públics.

Per això, juntament amb les conclusions, presentem unes propostes en positiu que oferim a la societat valenciana i als seus representants per millorar allò que la LUEV ha fet i, sobretot, per contribuir a completar allò que no ha aconseguit.

1

LA LLEI D'ÚS I ENSENYAMENT DEL VALENCIÀ (LUEV), UNA LLEI DE MÍNIMS QUE S'HA APLICAT AL MÍNIM

1. LA LLEI D'ÚS I ENSENYAMENT DEL VALENCIÀ (LUEV), UNA LLEI DE MÍNIMS QUE S'HA APLICAT AL MÍNIM

1.1. Una llei que no volgué ser “de normalització lingüística”

La Llei, 4/1983, d'Ús i Ensenyament del Valencià (abreujada LUEV), va ser aprovada per les Corts Valencianes el 23 de novembre de 1983. La LUEV naixia, per tant, poc després que els parlaments del País Basc, de Catalunya i de Galícia havien aprovat les respectives lleis que es titula-ven, explícitament, “de normalització lingüística”. Per ordre cronològic, havien vist la llei basca 10/1982, de 24 de novembre, de Normalització de l'Ús de l'Èuscar; la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de Normalització Lingüística de Catalunya i la Llei 3/1983, de 15 de juny, de Normalització Lingüística de Galícia. Uns anys després, el 1986, i dins la nostra comunitat lingüística, el Parlament de les Illes Balears aprovaria la Llei de Normalització Lingüística, de 29 d'abril de 1986.

Com es veu, el nom, el concepte i la intenció de la normalització lingüística era una constant en les lleis reguladores de l'oficialitat de les llengües, constant que trenca la llei valenciana. Aquest trencament de la “normalitat” només seria seguit després per un altre cas, per la llei foral 18/1986, de 15 de desembre, “del Vascuence”, del parlament de Navarra.

La LUEV és, per tant, una llei que renuncia clarament a dir-se “de normalització lingüística” i, com analitzarem, també a proposar-se seriosament aquest objectiu. De fet, en el títol i en la finalitat s'autolimita a “promoure” –sols “promoure”– “l'ús i l'ensenyament”. Això mateix concloïa, el 1984, Vicent Pitarch, en la seua lúcida *Reflexió crítica sobre la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*: la LUEV “renuncia a la normalització lingüística” i només aspira a ser un “catàleg de certs usos ‘oficials’ i ‘normals’”, en què, malgrat tota la retòrica de recuperació i respecte, la llengua pròpia del país només té un paper d’“idioma marginal”.

1.2. Una llei que va poc més enllà de “despenalitzar l’ús” del valencià

Sovint s’ha dit que la LUEV, més que no “normalitzar” ni garantir l’ús del valencià en tots els àmbits de la societat, té com a autèntica funció i contribució la simple “despenalització” d’allò que durant el franquisme i el postfranquisme era un delictes. Si abans n’era prohibit l’ús públic i oficial —recordem que encara hi hagué una circular en els primers anys 80 que obligava els escolars a parlar castellà fins i tot en l’hora de l’esplai—, la LUEV no va més enllà de confirmar que és legal usar el valencià en tota una sèrie de camps oficials, públics i privats. Això —és cert— representa un pas endavant importantíssim per contrast amb els segles de prohibició, dura o subtil. Però és igualment indiscutible que la “despenalització” per si mateixa no assegura de cap manera l’ús social general. Amb una simple declaració de drets, i més encara partint d’una marginalitat i d’una estigmatització de segles, no es normalitza una llengua ni es garanteixen uns drets que han estat llargament conculcats. Hi ha altres “lleis”, les del comportament social, que imposen de fet i per pura inèrcia —si no per la resistència dels privilegiats— el que ha estat legitimat com un dret durant generacions.

Fem un paral·lelisme amb la discriminació racial o la de les dones. Formalment, els drets de les persones dites “de color” als Estats Units havien estat reconeguts des de molt abans de la revolta negra de la dècada de 1960. En teoria i sobre el paper de les lleis, eren ciutadans lliures, amb els mateixos drets civils fonamentals que els seus conciutadans “blancs”. Ara bé, tothom sap que, fins a les reivindicacions massives dels anys 60 i encara fins a l’actualitat, una cosa és proclamar uns drets i una altra veure’ls reconeguts en la vida diària, en pla d’igualtat, sense traves i sense haver d’enfrontar-se a cada pas perquè ens els respecten.

Tot això, donant per descomptat que els drets i els deures correlatius que els garanteixen són els mateixos que els que té el castellà. Suposició que, com comprovarem, és clarament errònia.

1.3. Una llei poc desplegada i poc executada

A banda d'haver-se quedat anquilosada i antiquada i de no haver estat adaptada als grans canvis que ha experimentat la nostra societat, la LUEV ha estat ben poc desplegada en normes de rang inferior que transformen els principis, els deures i els drets reconeguts en decrets, ordres i reglaments que siguen aplicats de manera concreta i productiva en el dia a dia.

De fet, tot el contingut de la Llei d'Ús i Ensenyament al llarg d'aquests 25 anys només ha conegut vuit decrets, els quals, als efectes pràctics de matèries, restarien reduïts a sis, perquè en dos casos hi ha un decret que en deroga un d'anterior. Volem subratllar que, en quasi tots els casos, es tracta de decrets sobre matèries ineludibles perquè altrament ni tan sols s'haurien pogut complir les exigències de la posada en marxa de l'administració de la Generalitat Valenciana i les seues competències.

Són els decrets següents:

1. El Decret 79/1984, de 30 de juliol, del Consell de la Generalitat Valenciana, sobre l'aplicació de la LUEV en l'àmbit de l'ensenyament no universitari de la Comunitat Valenciana, que regula, com era urgent i imprescindible, l'ensenyament no universitari, des de l'escola primària fins al batxillerat, el qual, després de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia, era ja competència de la Generalitat.
2. El Decret 173/1985, de 28 d'octubre, creava la Junta Qualificadora de Coneixements de València, ja que també era ineludible la regulació oficial de l'acreditació dels coneixements de la llengua pròpia, si aquesta s'havia d'aplicar a l'administració pública.
3. El Decret 47/1989, de 4 d'abril, que regulava les funcions, la composició i l'organització de la Junta Qualificadora de Coneixements de València, quatre anys després de l'anterior decret, que aquest derogava.
4. El Decret 44/1984, que creava la Comissió Interdepartamental per a l'aplicació de l'ús del valencià i en regulava les funcions i la composició i que responia a la mateixa exigència de posar en pràctica l'oficialitat del valencià en la mateixa Generalitat Valenciana.

5. El Decret 178/1988 va establir les noves funcions i composició de la Comissió Interdepartamental i va derogar l'anterior. Tanmateix, els resultats efectius d'aquesta Comissió són encara poc menys que un misteri. Enfront del que feien altres administracions d'instaurar la llengua pròpia com la llengua de funcionament i exigir-la (sobretot a Catalunya, però també al País Basc, amb una situació lingüística molt complexa i fins i tot una Galícia governada per la dreta), la posada en pràctica de l'oficialitat en la Generalitat Valenciana tingué unes conseqüències ben simples. De fet, es va materialitzar només en la creació de places de traductor-corrector en cada conselleria i en algunes classes voluntàries per als funcionaris.
6. El Decret 145/1986, de 24 de novembre, sobre senyalització de vies i serveis públics (carreteres, dependències de la Generalitat, etc.) va regular aquest camp tres anys després de la promulgació de la LUEV.
7. I fins al Decret 58/1992, de 13 d'abril, pel qual es regula el procediment per a l'"alteració" del nom dels municipis, la normalització dels noms dels municipis valencians no tingué la seua regulació, quasi una dècada després de la LUEV. Remarquem que el procediment contrasta amb l'establert en les lleis de normalització de la nostra mateixa àrea lingüística: la Llei de Normalització Lingüística de Catalunya de 1983, que afirma en el seu article 12 "Els topònims de Catalunya, excepte els de la Vall d'Aran, tenen com a única forma oficial la catalana" (a la Vall d'Aran es parla occità, que hi és conegut com a aranès) i la Llei de Normalització Lingüística de les Illes Balears, de 1986, establí en l'article 14.1 "Els topònims de les Illes Balears tenen com a única forma oficial la catalana".

Contràriament, una previsió així no sols no la fa la LUEV sinó que el decret que regula aquest punt no hi veu una "normalització" d'uns noms històrics deformats per castellanització, per ignorància o per descura, sinó una "alteració", terme que suggereix precisament una "desnaturalització" d'allò que és l'estadi "primer" i "normal". Això, sense entrar en entrebancs addicionals. Primer, que el procediment que s'hi estableix és enormement difícil, ja que l'han d'aprovar dos terços dels regidors d'un municipi, cosa que implica que es pot blocar amb molta facilitat. Segon, perquè posa tota la càrrega als qui

volen recuperar el nom històric i correcte, en comptes de restablir-lo directament. I, tercer, perquè promou la doble denominació, amb resultats tan deplorables de grafies dobles, com ara *Alcoi-Alcoy*, *Xilxes-Chilches*, alteracions d'accent com *Benicàssim-Benicassim*, amb accent desplaçat o castellanitzacions aberrants com *la Torre de les Maçanes - Torremanzanas*. Per no parlar dels procediments contenciosos davant de la justícia que han tingut lloc també en algun municipi (*Castelló de la Ribera - Villanueva de Castellón*).

8. Aquests set decrets corresponen a l'etapa del PSPV-PSOE en el govern de la Generalitat Valenciana. I el vuitè, ja en l'època del PP, és el Decret 62/2002, de 25 d'abril, pel qual es regula l'acreditació dels coneixements lingüístics per a l'accés i provisió de llocs en la funció pública docent no universitària, l'anomenat "requisit lingüístic". En altres paraules, que els deures establits en l'article 23 (apartat 1: "Atesa la cooficialitat del valencià i del castellà, els professors han de conèixer les dues llengües" i apartat 4 "La reglamentació reguladora de l'accés del professorat als Centres Públics i Privats establirà el sistema perquè tots els professors de nou ingrés posseeixen les condicions fixades al número u d'aquest article") han tardat 19 anys a disposar d'un decret que els desplegue i els faça efectius.

I ací s'acaba la regulació en el nivell immediatament inferior a la Llei. Tot l'àmbit de l'ús en els terrenys econòmic, laboral, professional, del consum, de l'oci, dels mitjans de comunicació, de les noves tecnologies no coneix ni un sol decret. Per a ser exactes, fora dels terrenys educatiu i administratiu esmentats més amunt, tota l'acció legislativa de la Generalitat es limita a una sèrie d'ordres que instauren tres premis provincials per a promoure l'ús del valencià en les falles (València), les fogueres (Alacant) i les festes de la Magdalena (Castelló) i una ordre publicada el 1994 per primera vegada, que convoca ajudes econòmiques per als ajuntaments, mancomunitats municipals, empreses, comerços i associacions cíviqes per a activitats de promoció del valencià i una tercera, també de 1994, per a suport a la traducció i edició d'obres literàries.

1.4. Una llei que fixa pocs dels deures que garanteixen l'exercici dels drets correlatius

Un bon grapat dels pocs deures reals que fixa la LUEV per a garantir els drets lingüístics correlatius no s'han complit de cap manera. Fem-ne una breu repassada a l'articulat.

Com es garanteix el “deure d'usar [el valencià] oralment i per escrit tant en les relacions privades com en les relacions amb les instàncies públiques” que fixa l'article 2? Observem que no hi ha cap deure correlatiu de coneixement del català, al contrari del que sí que hi ha per al castellà, ben fixat en l'article 3.1 de la Constitució espanyola vigent (“El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la”). No l'han de conèixer (per no parlar d'usar-lo), per exemple, les empreses que ens ofereixen productes o serveis ni l'ha de conèixer tan sols tot el personal de les administracions públiques. Com pot, per tant, fer efectiu el seu dret d'usar el valencià un ciutadà en aquestes circumstàncies, si no és que es dona la coincidència que l'interlocutor (privat o públic) pot i vol parlar valencià? La voluntarietat, doncs, o la pura coincidència són els elements de “promoció”, que no de normalització.

Com es garanteix, per exemple, que, com diu l'article 4, “En cap cas ningú no podrà ser discriminat pel fet d'usar qualsevol de les dues llengües oficials”, si hi ha molts camps de la vida (econòmica, laboral, professional, per exemple) en què ni tan sols és possible usar la llengua pròpia sense problemes? Com es pot utilitzar la llengua lliurement si no hi ha cap seguretat ni cap deure correlatiu —ni que siga passiu— del seu coneixement?

Però fins i tot en l'àmbit públic i oficial, que hauria de ser model en el compliment de la llei, el de la justícia, constatem que el dret efectiu d'ús és fum. L'article 6 de la LUEV diu, en un galimaties que revela el grau d'exigència en l'aplicació dels drets, que “els ciutadans tenen el dret a obtenir la protecció del dret d'usar la seua llengua”. Tres fases, doncs, abans de simplement garantir l'ús efectiu: un ciutadà té el dret (1) d'obtenir protecció (2) del dret d'usar la seua llengua (3)”.

I com s'exerceix el dret a obtenir la protecció del dret d'ús? No seria més efectiu –i més just, ja que parlem de la justícia– establir diàfanament que els “jutges i tribunals tenen el deure de conèixer les dues llengües oficials”? Si no és així, com es pot dir que les dues llengües són plenament i igualment oficials? És conegut de tothom que el món judicial funciona de manera quasi íntegra en castellà i que un escrit o una intervenció en alguna altra llengua oficial topa molt sovint amb resistències –començant perquè molts jutges i funcionaris reclamen que són “funcionarios de habilitación nacional” o que no són del nostre país o que en no saben –ni n'han volgut aprendre– la llengua.

Quan es dirimeixen qüestions costoses i delicades en un judici, s'ha d'esperar que un ciutadà anònim es descare i, posant en perill la seua posició amb tots els costos de temps i diners, use a contracorrent el català? O, cosa més improbable encara, que demane a jutges i oficials que, com ells fan, li parlen en la seua llengua, ja que és un idioma oficial i, en tot cas, ell és el ciutadà a qui han de servir els servidors públics?

Per als mitjans de comunicació i per al món social, econòmic, laboral i del lleure ja hem vist a quina proclamació vàcua queden reduïts els drets efectius dels catalanoparlants al País Valencià.

Els únics drets que tenen una formulació clara i real en la LUEV són alguns dels que fan referència a les administracions públiques (Generalitat Valenciana, administracions locals, de l'Estat i de justícia), en el sentit que han de permetre l'ús de la llengua pròpia i respondre-hi si el ciutadà s'expressa per escrit en aquesta llengua i així ho demana:

Article 10

Al territori de la Comunitat Valenciana, tots els ciutadans tenen el dret a adreçar-se i relacionar-se amb la Generalitat, amb els ens locals i altres de caràcter públic, en valencià.

Article 11

1. En les actuacions administratives iniciades a instància de part, i en les que havent d'altres interessats així ho sol·licitassen, l'administració actuant haurà de comunicar-los tot

allò que els afecte en la llengua oficial que demanen, qualsevol que fos la llengua oficial en què s'hagués iniciat.

2. De la mateixa manera, qualsevol que siga la llengua oficial usada, als expedients iniciats d'ofici, les comunicacions i altres actuacions es faran en la llengua indicada pels interessats.

Article 12

1. D'acord amb el que disposa la present Llei, tots els ciutadans tenen el dret de poder adreçar-se a l'administració de Justícia en la llengua oficial que creguen convenient d'usar, sense que se'ls pugua exigir cap mena de traducció i sense que se'n pugua seguir retard o demora en la tramitació de llurs pretensions.

2. Totes les actuacions, documents i escrits, realitzats o redactats en valencià davant els Tribunals de Justícia i les que aquests duguen a terme en la mateixa llengua, tenen plena validesa i eficàcia.

Article 13

1. La redacció de tots els documents públics es farà en valencià o en castellà a indicació de l'atorgant i, si en són més, en la que elegiran de comú acord.

2. En tot cas, es redactaran en castellà les còpies o certificacions dels documents que hagen de tenir efecte fora del territori de la Comunitat Valenciana.

3. En la resta de casos, les còpies i certificacions seran lliurades en la llengua sol·licitada per l'interessat o requeridor, i els notaris i altres fedataris públics hauran de traduir, quan s'escaiga, les matrius i els originals. En qualsevol cas, sempre es podran fer en les dues llengües.

Article 14

Els assentaments que s'hagen de realitzar a qualsevol Registre Públic es faran en la llengua oficial sol·licitada per l'interessat o els interessats de comú acord. Si no se sol·licitava cap llengua en particular es farà en la que s'haja declarat, atorgat o redactat el document a assentar.

Finalment, un altre deure que fixa la LUEV és, com ja hem vist, el que recau en els professors, que, per a poder ensenyar i garantir el dret dels pares a l'ensenyament en la llengua oficial que trien, han de conèixer les dues llengües oficials (article 23.1: “Atesa la cooficialitat del valencià i del castellà, els professors han de conèixer les dues llengües”).

1.5. La Llei d'Ús s'ha d'avaluar amb l'ús

Si no és Llei de “Normalització Lingüística” i és Llei “d'Ús” almenys caldrà avaluar-la segons el seu mateix títol i intenció. La Llei d'Ús garanteix i incrementa les condicions per a l'ús privat i familiar i sobretot l'ús públic i impersonal de la llengua? Ha tingut com a efecte que l'ús del valencià siga normal i àmpliament majoritari, com a mínim en els territoris declarats “de predomini lingüístic valencià”?

Una breu repassada a les màximes instàncies oficials valencianes serà prou instructiva de l'escàs compliment i del baix grau de compromís dels poders públics sense que la Llei hi haja tingut grans conseqüències promotores ni cap potestat de control.

Ha estat la LUEV motor i garantia d'un ús normal de la “llengua pròpia” per part del primer ciutadà valencià en el compliment dels drets i deures, el president de la Generalitat? L'usa majoritàriament en l'exercici del seu càrrec? És utilitzada per part del Consell o Govern Valencià? En les intervencions en les Corts Valencianes, començant per la seua presidència? (Recordem que un president anterior de les Corts, Julio de España, no sols no el va aprendre mai ni el va utilitzar sinó que fins i tot en va impedir l'ús a algun diputat.) És el vehicle de comunicació habitual de les conselleries tant cap enfora com en el seu funcionament intern?

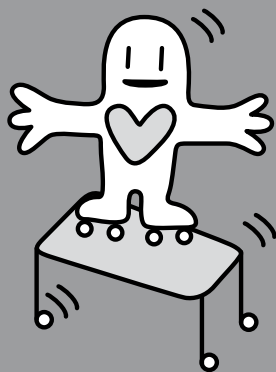
Quin percentatge de valencià es constata en els mitjans de comunicació públics valencians (Canal 9, per exemple)? I aquesta xifra quin tant per cent representa en les emissions de totes les televisions que es reben al País Valencià? Tot això sense entrar en l'ús –absolutament desregulat i deseparat– en el món econòmic i laboral.

La Llei que es titula precisament “d'Ensenyament” només ha aconseguit que, després d'un quart de segle d'aplicació, sols un quart dels escolars valencians estudien en valencià. I que uns 90.000 escolars que cada curs volen aprendre en valencià no tinguen garantida aquesta opció. I que per a molts dels que la poden gaudir, no siga per a totes les assignatures ni amb una mínima continuïtat. Els sindicats de l'ensenyament constaten que, quan passem d'un cicle a un altre (primària a educació secundària obligatòria (ESO) i d'ESO a Batxillerat), per a molts joves es talla la

possibilitat de continuar estudiant en valencià, sense que això haja estat tractat per la Generalitat Valenciana com un fracàs del seu model educatiu ni com una conculcació dels drets dels ciutadans, és a dir, com un clar incompliment de la dita llei.

2

LA LUEV, UNA LLEI INCOMPLIDA EN ELS DEURES QUE S'IMPOSA

2. LA LUEV, UNA LLEI INCOMPLIDA EN ELS DEURES QUE S'IMPOSA

2.1. Incompliment dels objectius específics generals

En l'article 1, apartat 2, la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià estableix que té com a "objectius específics" els següents:

- a) Fer efectiu els drets de tots els ciutadans a conèixer i usar el valencià.
- b) Protegir la seua recuperació i garantir l'ús normal i oficial.
- c) Regular els criteris d'aplicació del valencià a l'administració, mitjans de comunicació social i ensenyament.
- d) Delimitar els territoris en els quals predomine l'ús del valencià i del castellà.
- e) Garantir, d'acord amb principis de gradualitat i voluntarietat, el coneixement i ús del valencià a tot l'àmbit territorial de la Comunitat.

D'aquests objectius, només se'n compleix un, que és la delimitació dels territoris de predomini lingüístic, qüestió tècnica que, a més, ja es resolia amb l'aportació de l'Institut de Filologia Valenciana, com s'indica en el preàmbul, apartat X.

Sembla que ningú no posa en dubte que l'objectiu central que van proposar-se els promotors de la Llei d'Ús i Ensenyament fou l'equiparació de competències actives i passives respecte a les dues llengües que el legislador sancionava com a oficials. Un altra qüestió són els resultats que, vint-i-cinc anys després, mostren certs avanços, però també moltes decepcions i llacunes. Amb tot i això, el present i el futur del valencià passen irremissiblement per l'aval institucional sense fissures a intenses campanyes mediàtiques de promoció, que a hores d'ara manquen quasi totalment.

El present i el futur del valencià depenen també de la divulgació dels beneficis contrastats que reporta l'ensenyament en valencià; de la salut de l'audiovisual valencià; de la imatge pública de la classe política; de la normalització lingüística en les esferes prestigioses de la cultura; de

les televisions, les ràdios, els periòdics; d'unes administracions sistemàticament respectuoses amb el marc legal lingüístic; del requisit lingüístic en l'accés a la funció pública; de la solvència del mercat editorial i la indústria de l'oci i el temps lliure i, en definitiva, depenen de la consolidació d'uns models de conducta lingüística que evidencien la normalitat del valencià en els àmbits d'ús amb major grau de prestigi social. Molts d'aquests aspectes s'haurien d'arreglar en una revisió de la LUEV orientada al futur més que no al passat.

2.2. Incompliment dels pocs objectius regulats de manera clara, amb deures específicament regulats que fan possibles els drets correlatius

I. ESTUDIANTS

La LUEV estableix que, al final de l'ensenyament, els estudiants han de gaudir d'un ple i idèntic coneixement del valencià respecte al castellà, siga quin siga el cicle i el model lingüístic en què hagen estudiat:

Article 19

[...] al final dels cicles en què es declara obligatòria la incorporació del valencià a l'ensenyament, i qualsevol que haja estat la llengua habitual en iniciar els estudis, els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà.

Amb dades i experiències concretes, amb el sistema actual de programes bilingües, el compliment d'aquest manament legal sembla impossible. Tant el professorat com els estudis especialitzats reconeixen que només els programes d'ensenyament en valencià i immersió lingüística asseguren una competència real i efectiva de l'alumnat en valencià i també en castellà.

Malgrat tots els entrebancs, la demanda d'ensenyament en valencià se situa molt per damunt de l'oferta i el fet que prop de 90.000 alumnes que accedeixen a l'escola hagen de canviar de llengua d'escolarització ha de fer reflexionar els poders públics.

Per tal de garantir la plena competència lingüística de l'alumnat, s'ha d'establir la continuïtat de l'ensenyament en valencià com a objectiu fonamental i com a criteri determinant en totes les decisions a fi d'assegurar que no hi ha interrupcions en la llengua vehicular: adscripció de centres, catalogació lingüística dels llocs de treball de secundària i batxillerat, i sobretot un nou disseny de línies lingüístiques per a l'ensenyament secundari, de manera que qualsevol opció lingüística garantisca la impartició d'almenys un 50% de les assignatures de valencià en l'ensenyament obligatori i se supere així l'actual distinció entre Programa d'Incorporació Progressiva (PIP), Programa d'Immersion Lingüística (PIL) i Programa d'En-

senyament en Valencià (PEV), sense gaire utilitat en secundària. I, amb això, se supere també la falsa opció entre “línia en castellà” o “en valencià” que es duu a la pràctica en molts centres d’ensenyament secundari.

II. PROFESSORAT

a) Coneixement preceptiu del valencià per part del professorat

L'article 23.1 de la LUEV estableix: “Atesa la cooficialitat del valencià i del castellà, els professors han de conèixer les dues llengües”.

L'anomenat “requisit lingüístic” del professorat valencià, malgrat el seu efecte positiu en la política normativitzadora dels darrers anys, encara sembla l'assignatura pendent que cal acabar d'aprovar en l'aplicació de la LUEV. Després de 25 anys, les dades ho demostren. Mentre que en educació infantil i primària prop del 90% del professorat té la capacitat per a impartir classes de i en valencià, sols el 68% del professorat de secundària, batxillerat i cicles formatius disposa d'aquesta capacitat. I les dades són més decebedores en el sector universitari, que a hores d'ara no arriba ni al 40%.

Aquestes xifres posen en evidència tots els Plans de Formació Lingüísticocotècnica en Valencià del Professorat No Universitari duts a terme per la Conselleria d'Educació. I no parlem ja de la responsabilitat professional de cada professor a l'hora de fer un ús efectiu del valencià a classe, quan atén els pares i les mares, quan participa en les activitats complementàries del centre, etc.

Com a conclusió, sembla evident que cal reclamar estímuls positius per al professorat que ja ensenya o que es decideix a ensenyar en valencià, cosa que requereix un cert plus de formació i de dedicació. I, igualment, caldrà continuar denunciant les actuacions individuals contràries a la llei, així com també les mancances de suport lingüístic i tècnic per a impartir docència en valencià.

b) Tot el professorat de nou accés dels centres públics i privats ha de conèixer el valencià i aquest requisit ha d'estar regulat legalment:

Article 23.4

La reglamentació reguladora de l'accés del professorat als Centres Públics i Privats establirà el sistema perquè tots els professors de nou ingrés posseeixen les condicions fixades al número u d'aquest article.

Malgrat que el requisit lingüístic ja està establert en la funció docent amb caràcter universal per a tot aspirant de tots els cossos, per donar compliment a aquest manament legal, i tenint en compte el caràcter de funcionari públic dels docents, cal dur a terme algunes actuacions concretes en la Llei de la Funció Pública Valenciana, en referència a la resta de funcionaris públics:

- Cal equiparar la competència lingüística en les dues llengües oficials en l'accés a tota la funció pública valenciana, tant la docent com la no docent.
- L'acreditació del coneixement del valencià (oral i escrit) s'ha de fer necessàriament en el procés de selecció del funcionariat.
- Cal establir un termini (entre tres i cinc anys) per tal que el personal del sistema públic i del concertat assoleisca el coneixement necessari del valencià per a desplegar les tasques pròpies del seu lloc de treball.

Mereix una menció específica en tota aquesta reflexió el conflicte creat perquè la Generalitat Valenciana no reconeix la titulació de Filologia Catalana per a accedir a les proves d'oposició al cos docent no universitari. Després de les sentències judicials en favor del reconeixement d'aquesta titulació, sols caldrà esperar que la Conselleria d'Educació de la Generalitat deixe de posar entrebancs i de crear conflictes innecessaris i per obligació d'exemplaritat, compleisca les sentències.

c) La LUEV i l'àmbit universitari

Sense competències però amb responsabilitat

Els plans d'estudis universitaris valencians han de garantir que “tots els professors”, al final de la seua formació, tenen “un coneixement de valencià [...] en igualtat amb el del castellà”:

Article 23.3

El Consell de la Generalitat Valenciana haurà de procurar que en els Plans d'Estudis de les Universitats i Centres de Formació del Professorat s'incloga el valencià com a assignatura, i de manera especial en aquests últims centres de manera que tots els professors, al final de la seua formació, tinguen un coneixement del valencià en els nivells oral i escrit en igualtat amb el que posseeixen del castellà. I tot això sense perjudici del que estableix la legislació general sobre la matèria.

Si bé és cert que el Consell no té competències directes en les universitats, també en aquest punt la realitat sembla donar l'esquena a la llei. Sols cal observar l'alumnat que es gradua a les facultats d'educació i les escoles de formació del professorat per a constatar que els mestres de nova formada no sempre tenen un coneixement del valencià en els nivells orals i escrit en igualtat amb el que posseeixen del castellà. La dissociació, legal i pràctica, entre l'ensenyament no universitari i la universitat provoca certes inèrcies immobilistes que s'han traduït en un desfasament entre els currículums de les diplomatures i les necessitats reals de les escoles.

Tal vegada fóra injust responsabilitzar en exclusiva les facultats i les escoles universitàries valencianes de formació del professorat per un parell de motius:¹ en primer lloc, perquè els plans d'estudi universitaris són condicionats per directrius imposades pel govern de l'Estat; i en segon lloc, perquè, malgrat aquests estrets marges de maniobra, en els últims anys s'han aconseguit avanços notables en la formació de titulats universitaris amb el Certificat de Capacitació i el Diploma de Mestre de Valencià. Els percentatges del curs 2003-2004 manifesten que al voltant del 65% de l'alum-

nat universitari obtenia una formació suficient –legalment avalada– per a assumir a les escoles el repte d’una educació de qualitat i en valencià.

Que tot el professorat, al final de la seua formació, tinga un coneixement del valencià, passa per una modificació de les directrius estatals que permeta a les universitats valencianes el disseny de plans d’estudi adequats a la formació lingüísticodidàctica que reclama l’escola dels nostres dies i passa també perquè el govern autonòmic pose en clar a les universitats el perfil de mestre que necessita per al seu sistema educatiu.

Un altre problema és el dels llicenciats que acaben sent docents en ESO i batxillerat. El sistema universitari presenta una clara disfunció entre el tipus de formació que aporta a l’alumnat i la que es necessita en una de les eixides laborals més convencionals, com és la docència en nivells no universitaris. Si el tradicional i en vies de desaparició Curs d’Aptitud Pedagògica (CAP) s’ha concebut massa sovint com un tràmit del tot insuficient en la preparació de futurs mestres i professors, el pròxim màster que habilita per a l’exercici de les professions de professor d’ESO, batxillerat i escoles oficials d’idiomes (Ordre 3858/2007, BOE de 27 de desembre) pot servir per a trobar una solució adequada, si es dissenya bé.

La formació inicial en valencià del professorat, una realitat molt desatesa però no menys important

Quan es va aprovar la LUEV, ara fa 25 anys, hi havia un aspecte en què el País Valencià partia amb un cert avantatge respecte a alguns altres territoris amb llengua pròpia altra que el castellà, i era el del professorat preparat, més o menys, per a fer classe de i en valencià.

Feia relativament poc de temps que el valencià s’havia incorporat, de forma desigual, als plans d’estudis de les Escoles de Magisteri: cinc anys en el millor dels casos; però en feia bastants més d’una altra fita que convé recordar, els cursos de Lingüística Valenciana i la Seua Didàctica, de l’Institut de Ciències de l’Educació de la Universitat de València, els cursos de l’ICE.

En aquests cursos s'havien format diverses promocions de mestres en exercici, principalment, als quals se sumaven mestres en atur i llicenciats amb treball o sense, particularment, però no exclusiva, de les titulacions d'Humanitats.

La disposició de bona part dels docents i futurs docents a acceptar i assumir el compromís amb la llengua del país era evident, perquè cal recordar que, quan aquests cursos començaren, la presència del valencià a l'escola era poc més que un anhel que s'havia substanciat a penes en la mitja dotzena d'escoles privades en forma de cooperatives de diversos tipus, que havien aprofitat algunes esclotxes de la Llei General d'Educació de principis dels 70 quant a la llengua d'ensenyament.

Segurament Catalunya estava en millors condicions que el País Valencià, però no era aquest el cas del País Basc o de Galícia. El basc ha recuperat posicions gràcies a una política decidida davant la magnitud de l'esforç que calia fer, mentre que el gallec ha hagut d'esperar la fi de l'era Fraga per a veure que el govern de Galícia feia algun avanç significatiu en el compromís amb la llengua pròpia.

Així doncs, abans de l'aprovació de la LUEV, abans fins i tot de l'existència d'un govern autonòmic, la Universitat ja havia posat en marxa el que esdevindria embrió dels plans de reciclatge en les seues diverses formes, i la LUEV va recollir aquesta realitat d'alguna manera en la disposició transitòria tercera, que s'ocupava de la formació en valencià del professorat en actiu:

A l'entrada en vigor d'aquesta Llei, el Consell de la Generalitat Valenciana organitzarà els cursos corresponents per tal que els professors en actiu en aquell moment, siga quin siga el nivell educatiu de l'ensenyament, assolisquen el més aviat possible la suficient capacitat en valencià.

Hi havia, però, una altra transitòria, la segona, que mirava per la formació lingüística suficient dels alumnes:

A l'objecte que els alumnes que actualment cursen estudis als centres de formació del professorat i en tant que els centre

no adapten els plans d'estudi al que disposa aquesta Llei, el Consell de la Generalitat Valenciana, reglamentàriament, prendrà les mesures que calguen per assegurar que els alumnes, en finalitzar els estudis, hagen adquirit un coneixement suficient del valencià.

Aquest va ser un dels primers incompliments d'aquesta llei, ja que els centres esmentats no van rebre cap indicació del Consell, i cada un féu el que considerà més viable o eficaç.

Efectivament, poc després es van modificar els plans d'estudis per incorporar-hi el valencià, però sense que això estigués lligat a l'obtenció del Certificat de Capacitació per a l'ensenyament en valencià o el Diploma de Mestre de Valencià. Si bé l'Ordre de 21 de maig de 1985 determinava els requisits per a l'obtenció d'aquests certificats, s'hi feia referència només als cursos i títols existents fins aquell moment, però la norma sobre la manera d'obtenir-los a les escoles de formació del professorat no veié la llum fins a l'abril de 1988. La Conselleria d'Educació, mitjançant l'Ordre de 26 d'abril, es limitava a dir que, vists els plans d'estudis de les Escoles de Magisteri, atorgaria els corresponents certificats als estudiants que acreditessin haver superat un nombre determinat d'assignatures de valencià. Aquesta Ordre va ser fruit d'un pacte entre la Conselleria i les escoles de magisteri, de cap manera responia a una iniciativa política transmesa pel Govern valencià a les universitats perquè aquestes adaptessin els seus plans d'estudis a fi que els futurs docents n'isquessin amb els certificats de valencià necessaris en cada etapa.

Aquesta política, que es podria interpretar erròniament com una mostra de respecte a l'autonomia universitària, el que evidenciava més aviat era la inhibició del govern per a garantir l'assoliment dels objectius que es fixava la LUEV, concretament en l'article 23, que el professorat ha de conèixer les dues llengües oficials.

Els successius canvis legislatius han seguit aquesta pauta: la Conselleria d'Educació es limita a beneir el que fan les universitats i no emet una normativa clara que permeta que la formació en valencià dels futurs mestres estiga al marge de les tensions i les negociacions que impliquen els canvis en els plans d'estudis.

El resultat, òbviament, és que continuen eixint al mercat laboral titulats sense la capacitat per a l'ensenyament en valencià. I no són uns quants: encara representen més del trenta per cent dels diplomats dels últims anys.

En aquests moments, les universitats valencianes treballen en l'elaboració dels plans d'estudis dels Graus de Mestre en Educació Infantil i en Educació Primària i les úniques directrius que han rebut són les que va publicar el Ministeri d'Educació i Ciència el desembre de 2007. Amb un criteri molt raonable, el Ministeri indica que en acabar els estudis de grau els mestres haurien d'haver adquirit el nivell C1 en llengua castellana i, quan escaiga, en l'altra llengua oficial de la comunitat autònoma. Amb aquestes orientacions estan treballant les universitats, però evidentment seria molt més eficaç que el Consell corresponent assumís la seua responsabilitat hi digués la seua perquè les comissions que estan elaborant els nous plans coordinessen les seues propostes.

Una altra mostra del desinterès, per dir-ho de forma suau, del Govern de la Generalitat quant a la formació en valencià del professorat la trobem cada any en la convocatòria de les oposicions, on sistemàticament es nega a incloure un requisit lingüístic creïble i eficaç, que no és altre que l'exigència del Certificat de Capacitació per a l'ensenyament en valencià que la Conselleria mateixa demana per a poder ocupar un lloc de treball com a docent en Primària.

Les universitats, reflex i part de la realitat

Ja hem vist que la LUEV també preveia que els estudiants sabessen valencià en arribar a ser professors. Tal com diu Josep V. Forcadell,² director tècnic del Secretariat de Promoció del Valencià de la Universitat d'Alacant:

La Universitat no és un món al marge del sistema educatiu obligatori ni de la societat on està ubicada. En els últims quinze anys, la situació sociolingüística dels alumnes i les necessitats de la societat, la formació lingüística inclosa, han canviat i la Universitat no se n'ha adonat, ni ha reaccionat,

de manera suficient, especialment el professorat. La immensa majoria dels alumnes valencians de les universitats valencianes entenen el valencià; no es genera conflicte si s'utilitza el valencià en la seua presència; poden llegir en valencià i, fins i tot, escriure-hi.

Un altre tècnic lingüístic universitari, en aquest cas de la Universitat Jaume I, Maties Segura,³ concreta aquest panorama sociolingüístic: “Segons dades de la Conselleria d'Educació –referents al curs 2007-2008– el 76% dels escolars d'entre 10 i 14 anys sap parlar valencià perfectament; el 93% l'entén, el 74% el llig i el 54% l'escriu de manera habitual”, tal com es veu en el quadre núm. 1 de l'apèndix documental, “Dades sociolingüístiques de les universitats valencianes”.

Per tant, el coneixement del valencià és molt alt entre els joves, i més entre els joves universitaris. Per exemple, a la Universitat de València, quasi el 90% dels estudiants entenen el valencià (correctament o bastant bé) i a la Universitat de Castelló aquestes xifres són encara més altes: l'entenen al voltant del 94,5%. A la Universitat d'Alacant declaren entendre el valencià quasi el 82%.

Tasques pendents a les universitats valencianes

La Universitat no està al marge del que ocorre en el sistema educatiu, i per això mateix en els pròxims anys ha de posar-se al dia i assegurar que capacita els seus estudiants per a exercir professionalment en les dues llengües oficials. Així mateix, ha de fer un esforç en recursos, incentius, formació i materials per a la capacitació lingüística del professorat.

Si bé el coneixement del valencià l'han d'assolir els estudiants en l'ensenyament obligatori, cal donar un impuls a l'ús del valencià en les activitats complementàries a les activitats acadèmiques i especialment en les activitats d'extensió universitària.

Cal mantenir i intensificar la col·laboració entre les universitats per a intercanviar experiències i amb la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, que és qui ha de dirigir i coordinar la política lingüística de

normalització dels usos del valencià, i continuar col·laborant amb tota la xarxa d'associacions que, des de la societat civil, demanen i impulsen un compromís públic pel valencià.

Com afirma Maties Segura en l'obra citada:

Les universitats valencianes, en definitiva, encara no hem fet els deures envers el valencià (suspensen en la satisfacció de la demanda de classes en valencià per part de l'estudiantat, sense garantir, per tant, els seus drets lingüístics) i ja ens disposen a fer esforços econòmics i humans per oferir la docència en anglès.

III. PROGRAMES D'EDUCACIÓ PERMANENT D'ADULTS I ENSENYAMENTS ESPECIALITZATS

La LUEV disposa la inclusió del valencià en els Programes d'Educació Permanent d'Adults i ensenyaments especialitzats:

Article 21

Haurà d'incloure's obligatòriament l'ensenyament del valencià als Programes d'Educació Permanent d'Adults.

Article 22

Als ensenyaments especialitzats, en els programes dels quals s'ensenyen llengua, haurà d'incloure's obligatòriament l'ensenyament del valencià.

Aquesta és una tasca que, en general, sí que s'ha dut endavant i que avui en dia representa un dels millors accessos a la formació en valencià per a les persones adultes.

IV. TERRITORIS DE PREDOMINI LINGÜÍSTIC CASTELLÀ

Segons la Llei d'Ús i Ensenyament, la incorporació del valencià en l'ensenyament primari i secundari als territoris de predomini lingüístic castellà s'ha de fer “de manera progressiva” (art. 18.1) i “atenent a la situació sociolingüística particular” i “de forma comprensiva amb les diferències i nivells de coneixement i ús del valencià avui existents” (art. 18.2).

Ara bé, amb aquests mitjans i a aquest ritme, és obvi que no s'han aconseguit alguns dels fins fonamentals que es fixa la Llei:

- a) L'objectiu específic de l'article 1.2: "garantir [...] el coneixement i ús del valencià a tot l'àmbit territorial de la Comunitat".
- b) La prescripció de l'article 19: "al final dels cicles [...] de l'ensenyament els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà".

Amb tot, hom reconeixerà sense dubtes que la presència del valencià a les zones de predomini lingüístic castellanoparlant ha evolucionat positivament en els darrers anys. Cal valorar les actituds de molts centres escolars d'aquestes comarques respecte al valencià, entre les quals mereixen ser destacades les experiències de la Canal de Navarrés o la Foia de Bunyol.

L'assignatura de valencià és obligatòria en tots els centres públics i privats i en tot l'ensenyament obligatori arreu del País Valencià, però, a banda, cal garantir que tots els escolars valencians dominen les dues llengües oficials. I l'experiència d'aquests 25 anys demostra que aquest domini només s'aconsegueix amb programes bilingües amb una presència forta o preferent del valencià i no amb l'assignaturització d'aquest. A més, les exempcions a l'assignatura de valencià han de restar limitades als mateixos casos excepcionals que s'apliquen per al castellà.

V. EMPLEATS PÚBLICS QUE ATENEN ELS CIUTADANS

D'acord amb la LUEV, tots els empleats de les empreses públiques i serveis de l'administració que atenen el públic han de conèixer el valencià per a atendre el públic amb normalitat:

Article 16

Les empreses de caràcter públic, així com els serveis públics directament dependents de l'administració, han de garantir que els empleats que tenen relació directa amb el públic tinguen el coneixement suficient del valencià per a atendre amb normalitat el servei que els és encomanat.

La conseqüència legal i lògica que s'hauria de derivar de la consideració del valencià com a llengua oficial i com a llengua pròpia, és que hauria de ser la llengua d'ús normal i habitual de qualsevol administració radicada en territori valencià. Però aquesta pràctica de normalitat, trobem que és més aviat l'excepció. En pocs casos és la llengua d'ús habitual de la mateixa administració de la Generalitat Valenciana, i quasi mai en les administracions de l'Estat.

Inexcusablement, són necessàries actuacions que asseguren l'ús normal i habitual del valencià en les diferents administracions. Caldrà aleshores establir una norma legal on es definesca clarament quin ha de ser el règim lingüístic de les administracions valencianes, tant de la Generalitat com de les administracions locals, i així oblidar-se dels recursos individuals de funcionaris negatius envers la llengua pròpia (Vinaròs, Ontinyent, Carcaixent, etc.) Aquesta norma hauria de garantir l'ús del valencià en les actuacions internes, en les comunicacions i les notificacions adreçades a les persones i a les administracions valencianes.

També caldrà establir la prescripció que les institucions i les empreses que depenen d'aquestes administracions, igual com les concessionàries dels seus serveis, han d'emprar el valencià com a mitjà normal i habitual de comunicació en els serveis que presten als ciutadans i ciutadanes.

Finalment i per donar exemple, cal establir que el valencià, com a llengua pròpia, és la llengua normal d'ús i de comunicació del Consell, del President de la Generalitat i de les Corts.

VI. LLOCS PER ALS QUALS ÉS PRECEPTIU EL CONEIXEMENT DEL VALENCIÀ

En el seu article 30, apartats segon i tercer, la LUEV disposa:

Article 30

[...]

2. A les bases de convocatòria per a l'accés a càrrecs, ocupacions i funcions públiques, la Generalitat Valenciana i les Corporacions Locals, en l'àmbit de les respectives competències, valoraran el coneixement del valencià per tal que

puguen realitzar-se les funcions públiques d'acord amb els principis d'ús del valencià, previstos en aquesta Llei.

3. Els poders públics valencians, als efectes de l'apartat anterior, assenyalaran els llocs per als quals és preceptiu el coneixement del valencià.

A més a més d'aquestes prescripcions legals, cal tenir en compte l'aplicació de l'Estatut bàsic de l'empleat públic, que marca clarament els principis de conducta dels funcionaris amb referència a garantir l'atenció al ciutadà en la llengua que ho sol·liciten, sempre que aquesta siga oficial al seu territori i, per altra banda, a procurar la selecció d'empleats públics degudament capacitats per a cobrir els llocs de treball a les comunitats autònomes que tinguen dues llengües oficials.

L'administració des de la qual es gestionen els serveis públics que són d'abast universal és, certament, un espai privilegiat per a garantir l'ús normal i oficial i fer efectiu el dret de tots els ciutadans i ciutadanes a conèixer i usar el valencià. Així les coses, quins recursos introdueix la Generalitat en l'administració? Com assegura el dret dels ciutadans a usar la llengua pròpia? L'administració del Consell disposa de 15.669 empleats, segons les dades de la Resolució de 8 de maig de 2008 de la Conselleria de Justícia i Administracions Públiques (*Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* de 13 de maig de 2008). Només a 193 d'aquests (un 1,2%) se'ls ha exigit un determinat grau de coneixement del valencià: des d'un coneixement oral fins al superior dels tècnics lingüístics.

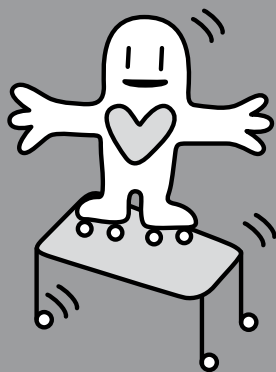
Aquest exigu 1,2% d'empleats públics es distribueix molt irregularment entre conselleries i organismes autònoms (vegeu el quadre núm. 2 de l'apèndix documental "Empleats públics amb requisit lingüístic"). És significatiu que la Conselleria d'Educació n'acapare el 40% del total, ja que això subratlla, una vegada més, que el focus de la política lingüística recau exclusivament sobre l'ensenyament i demostra un incompliment flagrant de la LUEV.

És clar que s'hauria d'haver fet molt més en aquest àmbit. En l'administració autonòmica no sols no s'ha fet res per arribar a l'equiparació del valencià amb el castellà, sinó que no es contribueix de manera eficaç i seriosa a incrementar el seu ús i aconseguir la seua normalitat entre la

població. La tasca de la Junta Qualificadora de Coneixements de València no es correspon amb l'organització de l'administració, on, senzillament, es renuncia a aprofitar aquest coneixement davant la ciutadania. En aquestes condicions, es pot afirmar que si el públic obté una resposta en valencià per part de l'administració als seus requeriments, és una vegada més, pel voluntarisme d'alguns empleats públics.

3

IMPOSSIBILITAT D'EXERCIR UNS DRETS QUE NO TENEN UNS DEURES CORRELATIUS

3. IMPOSSIBILITAT D'EXERCIR UNS DRETS QUE NO TENEN UNS DEURES CORRELATIUS

3.1. Deure universal de coneixement passiu del valencià

Sembla una obvietat que no hi pot haver un dret –almenys no es pot exercir en la pràctica– si no hi ha un deure correlatiu que assegure que es compliran les condicions necessàries per a exercir-lo. Així, ningú no pot exercir el dret de la presumpció d'innocència, posem per cas, si no hi ha el deure correlatiu de la justícia de considerar-lo innocent mentre no es demostre el contrari. Igualment, ningú no pot exercir el seu dret d'usar una llengua determinada, si les persones amb qui s'ha de relacionar no tenen almenys el deure corresponent d'entendre aquella llengua. Si no és així, tot es redueix a una declaració retòrica.

La Constitució espanyola de 1978 declara que “el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat” i, a continuació, en el mateix apartat del mateix article, hi afegeix “Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la”. És a dir, que sembla que, de l'oficialitat de la primera part de l'article es deriva el “dret d'usar-la” i el “deure de conèixer-la” de la segona part. I, per cert, cal notar que l'article enuncia dret i deure significativament en ordre invers: en primer lloc, el deure de coneixement i el dret d'ús, en segon.

Ara bé, quan la Constitució, en el paràgraf immediatament següent, es refereix al català, al basc i al gallec, el tractament ja és ben diferent. Primer, ni apareixen esmentades pel nom sinó que són definides com “les altres”: “les altres llengües espanyoles” (“las demás lenguas españolas” diu exactament la redacció oficial). Segon, no estableix l'oficialitat de manera immediata i en els mateixos termes que la del castellà. La remet i la deixa modular –cosa que, com veurem, només pot fer-se a la baixa– als estatuts d'autonomia corresponents que puguen aprovar-se: “Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus estatuts”. I, tercera, del caràcter oficial d'aquestes llengües la Constitució no esmenta les conseqüències o les garanties que sí que van a continuació –i, cal suposar-ho, com a conseqüència– de la declaració d'oficialitat del castellà: no diu que se'n

té el dret d'ús i, sobretot, no es diu que ningú en tinga el deure del coneixement.

Hom pot objectar que l'any 1978, en què s'aprova la Constitució espanyola, o els anys successius, en què es promulguen els estatuts d'autonomia, una part important de la població dels territoris de parla catalana, basca o gallega no coneixia aquestes llengües ni havia tingut els mitjans (ensenyament, ràdio i televisió, etc.) per a aprendre-les. Això és ben cert, però ho és igualment que, si hi havia voluntat d'aconseguir-ne la igualtat, s'hauria pogut establir perfectament un termini d'uns quants anys a partir del qual fos possible reclamar els mateixos deures que, per al compliment dels drets correlatius, sí que s'exigeixen per al castellà. Compromisos així són ben normals i apareixen en les disposicions transitòries dels texts legals. Més encara: la fita d'igualació respecte al castellà hauria estimulat l'extensió social del català, el basc i el gallec, ja que a partir d'una certa data, tothom els hauria hagut de conèixer en els mateixos termes constitucionals que el castellà.

Hom també podria aduir que, encara que la Constitució no recull explícitament el deure de coneixement per a "les altres llengües", tampoc no el nega, i que simplement no s'hi pronuncia i ho deixa en mans dels estatuts d'autonomia. I tampoc no és així, de manera que la desigualtat del tracte segons la llengua és indiscutible. El Tribunal Constitucional, com a intèrpret màxim de la Constitució espanyola, va dictar ben aviat (26 de juny de 1986) una sentència (84/1986) en què afirmava tranquil·lament aquesta desigualtat: vist que, d'acord amb el seu criteri, "la cooficialitat d'altres llengües no suposa necessàriament una obligació de conèixer-les i, a més, perquè una tal obligació [...] seria inviable de conformitat amb la Constitució". Dit ras i curt i sense faramalla legalista: "oficialitat" per al castellà significa deure de conèixer-lo i dret d'usar-lo, però per a "las demás lenguas de España" només el dret d'usar-lo i cap deure. Recordem que l'intent d'establir el deure de conèixer una llengua diferent del castellà es feia per al gallec i des de l'articulat de la Llei de Normalització Lingüística de Galícia.

Tanmateix, el parlament de Catalunya va fer el 2006 un pas endavant en els deures lligats als drets de l'oficialitat. I sembla que d'ara (octubre

de 2008) a pocs mesos tindrem l'oportunitat de saber com es torna a definir el Tribunal Constitucional sobre aquest punt, passades dues dècades i quan han variat algunes de les condicions sobre les quals s'assenyava el deure de conèixer una llengua oficial diferent del castellà. Una de les qüestions que el Tribunal Constitucional argüia per a desestimar la possibilitat d'establir el deure de conèixer el gallec, com hem vist, era que una tal previsió no era recollida per l'Estatut d'Autonomia corresponent i que no podia regular-se en una llei de rang inferior, com era la Llei de Normalització Lingüística.

Ara, però, el nou estatut d'autonomia aprovat per Parlament de Catalunya i, posteriorment, per les Corts espanyoles i votat en referèndum pels ciutadans afirma literalment en l'article 6, paràgraf segon:

El català és la llengua oficial de Catalunya. També ho és el castellà, que és la llengua oficial de l'Estat espanyol. *Totes les persones tenen el dret d'utilitzar les dues llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les.* Els poders públics de Catalunya han d'establir les mesures necessàries per a facilitar l'exercici d'aquests drets i el compliment d'aquest deure. D'acord amb el que disposa l'article 32, no hi pot haver discriminació per l'ús de qualsevol de les dues llengües.

Com es veu, l'estatut d'autonomia de Catalunya posa en un estricte pla d'igualtat el català i el castellà en drets i, per tant, també en deures. Ara, després dels recursos interposats per presumpta inconstitucionalitat, el Tribunal Constitucional s'haurà de tornar a pronunciar i haurà d'aclarir si aquesta "igualtat" és com la que George Orwell tan gràficament retratava en *La revolta dels animals* (*Animal Farm*) parodiant alguns règims que s'autoproclamen democràtics i igualitaris: "Tots els animals són iguals però alguns són *més iguals* que els altres". Aviat sabrem si encara hi ha una llengua que és "més igual" que les altres en un estat, com l'espanyol, que es defineix com a democràtic.

Aquest deure de coneixement que ha fixat l'estatut d'autonomia de Catalunya per a la llengua pròpia no s'ha recollit ni poc ni gens en l'es-

tatut valencià, malgrat que la reforma de tots dos texts es va fer alhora. Tot i que els legisladors valencians coneixien perfectament aquest article, no van creure oportú incloure res de semblant en reconeixement de la igualtat en drets i deures dels catalanoparlants valencians i en benefici de la normalitat lingüística. Ni tampoc hi han volgut aplicar l'anomenada "clàusula Camps" (disposició adicional segona, dita així perquè la proposà oficialment el president de la Generalitat Valenciana, F. Camps), que és la màxima originalitat de l'Estatut valencià i que proclama que tots les competències, drets i avantatges que puga aconseguir una altra comunitat autònoma els pot reclamar la comunitat autònoma valenciana.

I la falta d'interès per ampliar els drets dels valencianoparlants, no ha estat perquè es pactés mantenir intactes els articles estatutaris sobre qüestions lingüístiques. De fet, l'article referit a llengua en l'estatut valencià i l'apartat específic que aborda els drets i deures lingüístics sí que es va modificar, a proposta del PP i amb l'acord del PSPV-PSOE, però no pas per a introduir cap deure igualitari de conèixer la llengua pròpia dels valencians. Les modificacions anaven només dirigides a dos fins: l'un, a introduir obsessivament la denominació "idioma valencià" (dues vegades en el mateix apartat de l'article) i, per tant, a donar més cobertura legal al secessionisme i a la confusió, en comptes d'afirmar la unitat de la llengua catalana ja reconeguda amb múltiples sentències dels més alts tribunals (Constitucional i Suprem) en contra de la Generalitat Valenciana. L'altre punt objecte de canvi era per insistir encara en una obvietat que hauria d'haver quedat resolta amb la simple aplicació de la Llei d'Ús i Ensenyament, aprovada feia més de dues dècades. Així, a l'article 6è, s'hi afegia un retòric —per redundant i per poc aplicat en la pràctica de govern dels dos partits esmentats— dret de "rebre l'ensenyament de, i en, [sic: la puntuació] l'idioma valencià" sense cap obligació ni previsió correlativa prevista en l'Estatut.

L'article en qüestió, el 6.1, diu literalment:

L'idioma valencià es l'oficial a la Comunitat Valenciana, igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial de l'Estat. Tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyament de, i en, l'idioma valencià.

Però fins i tot en aquestes condicions i encara que el govern de F. Camps no ha tingut gens d'intenció d'aplicar la clàusula que porta el seu nom al terreny de la llengua, hi hauria una altra possibilitat legal que caldria intentar i que garantiria als catalanoparlants valencians el dret d'usar la seua llengua sense traves, per poder viure plenament en català. Una reforma de la Llei d'Ús i Ensenyament hauria de preveure un coneixement passiu de la llengua pròpia, és a dir, la capacitat d'entendre-la, per a tots els ciutadans, amb especial èmfasi en el món sociolaboral i econòmic. Perquè si el personal de les administracions públiques, d'una banda, i els dels establiments comercials, de les empreses, dels serveis, de les associacions professionals o de qualsevol àmbit públic no "oficial" ni "administratiu", de l'altra, no té almenys el deure d'entendre els catalanoparlants, això vol dir, senzillament, que se'ls nega el dret de viure amb normalitat en la nostra llengua al nostre país.

3.2. Deure de coneixement per a tots els funcionaris de totes les administracions

La LUEV no ha assegurat que tots els empleats de les administracions públiques, ni tan sols aquells de la Generalitat Valenciana que es relacionen directament amb el públic, tinguen la capacitat per a atendre aquest públic oralment i per escrit en la llengua que és oficial i pròpia. Ben al contrari, això sí que és garantit per al castellà, tant de dret —des del mateix cim legal, que és la Constitució— com, de fet, perquè en els processos selectius (concursos i oposicions) que es convoquen per a accedir a la condició de personal de les administracions públiques el domini efectiu del castellà és indispensable per a superar les proves.

La Generalitat Valenciana no ha portat mai a terme una política de dotació de personal que garantisca els mateixos drets dels catalano-parlants a ser atesos en la llengua oficial i pròpia de la institució. No ha assegurat amb caràcter legal i sistemàtic que aquest personal és capaç d'usar amb normalitat i coherència —demostrant-ho amb fets— la llengua que en l'Estatut d'Autonomia i en la retòrica oficial és presentada com un dels trets fonamentals i un “senyal d'identitat” del poble valencià. Cap dels governs de la Generalitat no ho ha fet, ni tan sols quan la institució d'autogovern s'implantava des del no-res i podia, per tant, seleccionar el seu personal d'acord amb el mandat de recuperació i normalitat lingüístiques que proclamava l'Estatut. Recordem, a més, que aquesta exigència de coneixement de la llengua pròpia per al personal sí que era normal en altres institucions semblants i reinstaurades molt poc abans: la Generalitat de Catalunya, per exemple.

Per a la primera etapa del Govern Valencià, del PSPV-PSOE, la normalitat lingüística en la Generalitat no va anar mai gaire més enllà de dotar cada conselleria d'un traductor i un professor de valencià, activitats exercides sovint per la mateixa persona. El primer permetia que tota l'administració funcionés quasi íntegrament en castellà, alhora que es complia el tràmit que tota la documentació que s'havia d'enviar al diari oficial o havia de tenir una certa publicitat aparegués “també” en valencià. El professor, si n'hi havia a banda del traductor, feia classes de valencià als funcionaris que desitjaven assistir-hi, voluntàriament i, sobretot, sense cap pla per a

després transformar aquest coneixement adquirit en una pràctica d'ús en el seu lloc de treball. I, de fet, el valencià no ha passat de ser més que un "mèrit" addicional —quasi mai un requisit— en la política de personal de la Generalitat. I, com hem vist més amunt, sols en un 1,2% dels llocs de la Generalitat s'havia exigint un coneixement de la llengua pròpia.

Amb aquest estat de coses, els drets que reconeix la Llei d'Ús i Ensenyament tenen una dubtosa aplicabilitat real. Així, en l'article 10è, es proclama que tots els ciutadans tenen el dret de relacionar-se en valencià amb la Generalitat Valenciana i l'administració local (ajuntaments, mancomunitats i diputacions):

Al territori de la Comunitat Valenciana, tots els ciutadans tenen el dret a adreçar-se i relacionar-se amb la Generalitat, amb els ens locals i altres de caràcter públic, en valencià.

I en l'11è s'estableix que qualsevol administració (per tant, també en l'estatal i la de justícia o la institucional, com les universitats) ha de respondre en la llengua oficial que l'interessat demane:

1. En les actuacions administratives iniciades a instància de part, i en les que havent d'altres interessats així ho sol·licitassen, l'administració actuant haurà de comunicar-los tot allò que els efecte en la llengua oficial que demanen, qualsevol que fos la llengua oficial en què s'hagués iniciat.
2. De la mateixa manera, qualsevol que siga la llengua oficial usada, als expedients iniciats d'ofici, les comunicacions i altres actuacions es faran en la llengua indicada pels interessats.

Una cosa semblant es fixa per a l'administració de justícia:

Article 12

1. D'acord amb el que disposa la present Llei, tots els ciutadans tenen el dret de poder adreçar-se a l'administració de Justícia en la llengua oficial que creguen convenient d'usar, sense que se'ls puga exigir cap mena de traducció i sense que se'n puga seguir retard o demora en la tramitació de llurs pretensions.

2. Totes les actuacions, documents i escrits, realitzats o redactats en valencià davant els Tribunals de Justícia i les que aquests duguen a terme en la mateixa llengua, tenen plena validesa i eficàcia.

I es fa una previsió similar per als tràmits i documents públics (escriptures notariales, testaments, etc.) que els ciutadans fem davant notaris, secretaris judicials, agents de canvi i borsa i altres fedataris públics, que donen fe de determinats actes, negocis jurídics o declaracions:

Article 13

1. La redacció de tots els documents públics es farà en valencià o en castellà a indicació de l'atorgant i, si en són més, en la que elegiran de comú acord.

2. En tot cas, es redactaran en castellà les còpies o certificacions dels documents que hagen de tenir efecte fora del territori de la Comunitat Valenciana.

3. En la resta de casos, les còpies i certificacions seran lliurades en la llengua sol·licitada per l'interessat o requeridor, i els notaris i altres fedataris públics hauran de traduir, quan s'escaiga, les matrius i els originals. En qualsevol cas, sempre es podran fer en les dues llengües.

La LUEV fixa unes condicions semblants quant als registres públics, com els registres de les administracions (Generalitat, Estat, diputacions, municipis), el registre civil, el registre mercantil, el registre de la propietat, el registre de la propietat intel·lectual, el registre de darreres voluntats, etc:

Article 14

Els assentaments que s'hagen de realitzar a qualsevol Registre Públic es faran en la llengua oficial sol·licitada per l'interessat o els interessats de comú acord. Si no se sol·licitava cap llengua en particular es farà en la que s'haja declarat, atorgat o redactat el document a assentar.

Ara bé, tots aquests articles són paper mullat si tots els funcionaris que han de garantir-los i atendre els administrats no coneixen i usen el català

amb la mateixa normalitat que utilitzen l'altra llengua oficial, el castellà, en les seues tasques com a servidors públics. Si un ciutadà catalanoparlant ha de dependre d'una traducció o de la bona voluntat del funcionari o de si es dóna la coincidència que aquest coneix la llengua pròpia i la coneix prou per a respondre-li o redactar el document, el seu dret d'usar la llengua oficial i pròpia és una pura declaració buida. És, pitjor encara, un entrebanc permanent per a l'usuari, si no una estafa camuflada de legalitat que impedeix la normalitat del valencià i la igualtat dels ciutadans.

Les condicions d'ús han de ser automàtiques i universals en la seua aplicació i el ciutadà no ha de tenir la necessitat de reclamar-les a cada pas. I això només pot garantir-se si tot el personal coneix les llengües oficials amb la competència que cal per al seu lloc de treball: siga per a atendre oralment el públic sobre informació bàsica d'un servei o per a redactar informes o resolucions al màxim nivell, posem per cas. És a dir, amb la competència que ara només s'exigeix per al castellà.

Per tot això, cal una reforma de la LUEV que amplie aquesta exigència de normalitat, de qualitat i de competència en els mateixos termes que ara estableix només per a un part del personal públic: el professorat. Per a aquest, recordem-ho, exigeix: "Atesa la cooficialitat del valencià i del castellà, els professors han de conèixer les dues llengües". Coherentment, per a la resta del personal de les administracions públiques, s'hauria de recollir un precepte similar que digués: "Atesa l'oficialitat del valencià i del castellà, tot el personal de les administracions públiques radicat al País Valencià ha de conèixer les dues llengües oficials. En les proves i els processos de selecció de personal els aspirants hauran d'acreditar aquesta competència lingüística adequada al lloc de treball de què es tracte."

3.3. Deure de disponibilitat lingüística per a l'àmbit privat

Concloïem el paràgraf 4.1 afirmant que una llei de política lingüística mínimament igualitària i efectiva hauria de preveure almenys un coneixement passiu (és a dir, la capacitat d'entendre) de la llengua pròpia al País Valencià. Això seria una garantia perquè els catalanoparlants puguen viure en la seua llengua sense haver-la de substituir a cada pas, ja que els monolingües en castellà sempre poden al·legar que no els entenen. I també perquè hi ha una norma social de "cortesía lingüística" molt escampada i arrelada que obliga sempre els catalanoparlants a canviar de llengua i passar-se al castellà, fins i tot quan només un dels interlocutors és castellanoparlant. De fet, difícilment es pot considerar tal norma "cortesía". És una clara submissió, perquè en la cortesía hom cedeix alguna comoditat personal de manera més o menys alternativa o equilibrada i ací sempre es fa en detriment d'una part.

Aquesta "disponibilitat lingüística" hauria de tenir el seu reflex més clar en un àmbit fonamental que la LUEV ha desatès del tot: el món laboral i econòmic, en què la majoria de les persones passem tant de temps de les nostres vides i que tan determinant és per al benestar d'una societat i per a la pervivència de la seua llengua.

Actualment i malgrat la seua importància, la LUEV només dedica dos articles a aquest àmbit, el 17è i el 33è, i ho fa amb una total inconcreció pràctica i amb una absència d'obligacions. Amb això tornem a comprovar que una llei que no obliga a res deixa de ser llei i esdevé una pura expressió de bona voluntat.

L'article 17 recull el "dret d'expressar-se en valencià" sense cap deure correlatiu que l'assegure:

Tots els ciutadans tenen el dret a expressar-se en valencià en qualsevol reunió, així com a desplegar en valencià llurs activitats professionals, mercantils, laborals, sindicals, polítiques, religioses, recreatives i artístiques.

Per la seua banda, a més d'aquest dret difús, segons l'article 33è, els poders públics tampoc no resten obligats a fer res i la seua acció no passa de l'indeterminat "fomentar":

El poders públics valencians fomentaran en l'àmbit de la seua competència i d'acord amb el que disposa aquesta Llei, l'ús del valencià a les activitats professionals, mercantils, laborals, sindicals, polítiques, recreatives, artístiques i associatives.

Per a assegurar una mínima viabilitat a la normalitat lingüística, la llei ha de preveure que el personal dels establiments comercials, de les empreses, dels serveis, de les associacions professionals o de qualsevol àmbit públic no "oficial" ni "administratiu" tinga almenys el deure d'entendre les persones que s'hi adrecen en català, com a llengua pròpia i oficial. Si no és així, això significa, senzillament, que als catalanoparlants se'ls nega per la via dels fets el dret de viure en la llengua pròpia al propi país. Perquè hi ha una gran quantitat de situacions (comtem-hi només les hores de feina, d'anar a comprar, de sol·licitar un servei, des d'un cafè a una reparació tècnica, etc.), en què el dret d'ús és lletra morta si depèn només de la bona voluntat dels interlocutors. Ben al contrari, els castellanoparlants sí que tenen garantida aquesta opció i, a més, no sols de forma passiva —que els entenguen— sinó també activa: saben que arreu els entendran i els atendran en castellà.

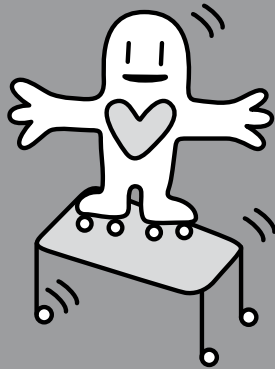
Des del punt de vista de la viabilitat legal i ja que es tracta de la regulació d'un dret fonamental, una previsió així s'ha d'establir en l'anomenat bloc de constitucionalitat: la Constitució i els Estatuts d'Autonomia. Resulta, per tant, impossible fixar el deure de coneixement en una norma de rang inferior a un Estatut. I, com ja hem vist, en el pacte entre el PP i el PSPV-PSOE per al nou Estatut valencià els redactors no volgueren recollir res de semblant a allò que ja figurava de feia temps en els esborranys successius de l'Estatut català.

Per tant, una reforma realment útil de la LUEV hauria de recollir algun precepte semblant a aquest: "Cap persona al País Valencià no pot al·legar vàlidament desconexença de les llengües oficials ni pot exigir a ningú altre que renuncie a usar cap d'aquestes llengües."

Aquest canvi legal reforçaria un canvi de norma social i una nova i autèntica noció de cortesia lingüística que evitaria la submissió lingüística generalitzada dels catalanoparlants i que trencaria amb la norma de la convergència sistemàtica al castellà. Els valencians castellanoparlants, molts dels quals volen també integrar-se a l'ús del català, tindrien l'oportunitat d'aprendre'l i de practicar-lo i, a més, així disposarien de motius objectius per a decidir-se a utilitzar-lo. Si ningú no els parla mai en català, difícilment l'aprendran i es llançaran a usar-lo.

4

L'ENSENYAMENT: PROBLEMES CRÒNICS D'APLICACIÓ DE LA LUEV QUE LA GENERALITAT NO RESOL

4. L'ENSENYAMENT: PROBLEMES CRÒNICS D'APLICACIÓ DE LA LUEV QUE LA GENERALITAT NO RESOL

Arribat el moment de celebrar el 25è aniversari de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, qualsevol valoració que es puga fer de la seua aplicació dependrà dels objectius des dels quals s'avalua. Per als membres de la Mesa per l'Ensenyament en Valencià, els objectius de referència no poden ser altres que els assenyalats per la Llei mateixa, tot havent constatat que, no obstant, els interessos polítics i ideològics han planat de manera constant sobre la seua aplicació amb tanta intensitat que, 25 anys després de la seua aprovació, tan rellevant ha resultat la manera de complir-la com la de no complir-la.

En aquest sentit, cap govern valencià no ha marcat mai objectius temporals, progressius, per al desplegament i aplicació de la Llei d'Ús i els ha sotmesos a debat públic en els marcs institucionals i socials. En matèria de política lingüística, tampoc hi ha hagut un debat obert al si de la societat valenciana que ens indique si podem fixar uns objectius comuns, i que siguen objectius en aplicació d'una llei que ens ha d'obligar a totes i a tots.

Amb això, l'indicador del 26,2% d'alumnat que rep l'ensenyament en valencià a què s'ha arribat el curs 2008-2009 (dades de matriculació oferides per la Conselleria d'Educació en la presentació d'aquest curs) s'ompli de significat quan, junt al temps transcorregut, el posen en relació amb els objectius de la Llei.

4.1. Estudiants

La LUEV preveu un ple i idèntic coneixement del valencià respecte al castellà per part de tots els estudiants, siga quin siga el cicle i el model lingüístic en què estudien:

Article 19

[...] al final dels cicles en què es declara obligatòria la incorporació del valencià a l'ensenyament, i qualsevol que haja estat la llengua habitual en iniciar els estudis, els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà.

Els membres de la Mesa per l'Ensenyament en Valencià han examinat les dades de la Conselleria d'Educació sobre escolarització, ha fet seua la valoració de l'Institut per a l'Avaluació i la Qualitat Educatives sobre la idoneïtat dels programes d'ensenyament en valencià per a la consecució d'un coneixement equilibrat d'ambdues llengües oficials i, per tant, aposten per aquests per al conjunt de la població, tot exigint una revisió i adequació dels programes en tots els nivells educatius.

És des d'aquest objectiu que la Mesa per l'Ensenyament en Valencià considera parcials, irregulars i insatisfactoris els resultats actuals, resumits en el fet que un 26'2% de l'alumnat estudia en valencià i açò amb forts desequilibris entre trams educatius, primària/secundària; entre centres públics i privats; i entre territoris (províncies). Una vegada més, el detall esdevé esclaridor per a conèixer el present i traçar propostes de futur.

El detall de les dades ajuda a fer el diagnòstic:

- Després d'un quart de segle d'aplicació de la LUEV, l'alumnat escolaritzat en valencià, 196.849 estudiants, representa enguany (2008-2009) només el 26,2% del total, 750.120, que atén l'escola pública i la concertada.
- Es consolida una doble xarxa escolar, amb una distribució interna d'un 94% de l'alumnat escolaritzat en valencià en la xarxa pública i només un 6% en la xarxa privada-concertada, càlcul de les dades fet sobre la distribució d'alumnat del curs 2006-2007.

- L'ensenyament en valència no manté una costant al llarg del sistema, i decreix, i molt significativament, en els trams no obligatoris. En el curs 2008-2009 la diferència entre primària i secundària és de 12 punts: 31% primària, 19% secundària. En el pas de primària a secundària es perd gran part de l'alumnat escolaritzat en valencià.
- No hi ha continuïtat territorial. Els percentatges són inferiors a les zones més urbanes: la província de Castelló, amb un 56% d'alumnat en valencià, contrasta amb el 15% de la d'Alacant. La demarcació de València, amb unes dades semblants a la mitjana, ofereix escassament un 27%.

4.2. Professorat

La LUEV estableix també el coneixement preceptiu del valencià al professorat:

Article 23

1. Atesa la cooficialitat del valencià i del castellà, els professors han de conèixer les dues llengües.

[...]

4. La reglamentació reguladora de l'accés del professorat als Centres Públics i Privats establirà el sistema perquè tots els professors de nou ingrés posseeixen les condicions fixades al número u d'aquest article.

En 1997 es van catalogar com a bilingües tots els llocs de treball dels col·legis públics d'infantil i primària, en ocasió de l'adscripció del professorat del cos de mestres als nous llocs de treball resultants de l'aplicació del nou sistema educatiu ordenat per la Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE).

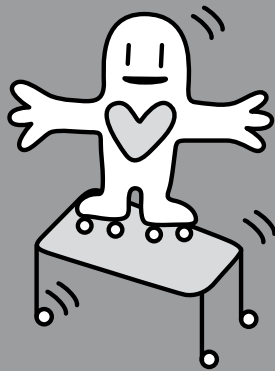
Pel que fa a secundària, moltes línies de valencià s'acaben en l'ESO perquè als instituts no s'ha regulat una catalogació lingüística dels llocs de treball, ni que siga suficient per continuar les línies obertes en primària. Així, el que es fa en valencià depèn del fet fortuït que hi haja el professorat adient i amb voluntat (el que ha volgut formar-se i el que ha entrat al sistema educatiu des de 2002), ja que en els concursos de trasllats cap vacant no apareix catalogada amb criteri lingüístic. Ja és greu que, ara mateix, no hi haja planificació en Batxillerat ni en Formació Professional per tal de donar continuïtat a les línies de valencià de l'ESO. En relació amb aquest tema, cal dir que allò que no s'ha fet no es deu a cap conflicte d'interessos perquè, des de juny de 1999, hi ha l'acord subscrit entre l'Administració i tots els sindicats de la Mesa Sectorial d'Educació sobre les plantilles dels instituts de secundària, on apareix, per primera vegada, el compromís de procedir a la catalogació dels llocs de treball. Nou anys més tard, aquest acord encara no s'ha desplegat, ni s'ha fet efectiu, com es pot comprovar en el quadre núm. 3 de l'apèndix documental "Professorat i catalogació lingüística del lloc de treball".

4.3. Propostes d'actuació

- a) Accelerar l'increment de l'ensenyament en valencià, cosa que demana una revisió dels programes, per a tot el sistema, en la línia del que han dit les avaluacions de l'Institut Valencià d'Avaluació i Qualitat Educatives (IVAQUE).
- b) Generalitzar a tots els centres de primària i secundària sostinguts amb fons públics de la zona de predomini lingüístic valencià, tal com recull la LUEV en el seu article 5è, els programes d'ensenyament en valencià (PEV i PIL), ja que han estat els únics que han assegurat que els alumnes, en acabar l'escolarització obligatòria, dominen per igual les dues llengües oficials.
- c) Consolidar i estendre l'ensenyament en valencià en secundària, batxillerats i cicles formatius. Això exigeix la regulació de les plantilles, amb catalogació lingüística, cosa que ja era possible l'any 1999 amb l'Acord de Plantilles i que, no obstant això, l'administració encara no ha desplegat.
- d) Garantir la continuïtat de l'ensenyament en valencià en el pas entre els cicles educatius: primària a secundària, secundària a batxillerat i d'aquest a la universitat, on decreix significativament la possibilitat d'estudiar en la llengua pròpia.
- e) Aconseguir un major equilibri territorial: 41 punts de diferència en els percentatges d'ensenyament en valencià entre les demarcacions de Castelló i Alacant demanen una planificació d'objectius que supere la mera voluntarietat i la inèrcia.
- f) Assolir una distribució equilibrada entre pública i privada, de manera que el sector privat finançat amb diners públics assumeixca el que li correspon, compte fet del seu pes demogràfic i territorial. Sense que l'ensenyament privat concertat s'hi implique, ara per ara no es poden donar avanços significatius a les àrees urbanes.

5

ALLÒ QUE LA LUEV NO VA PREVEURE

5. ALLÒ QUE LA LUEV NO VA PREVEURE

5.1. Una llei que no té en compte els darrers grans canvis socials

Si la intenció ja era autolimitada el 1983, ara, un quart de segle després, quan s'han produït canvis tan profunds que han transformat de dalt a baix la nostra societat, la llei ja esdevé inservible per a garantir la pervivència de la llengua pròpia del País Valencià. Del 1983 fins ara hem ingressat a la Unió Europea (llavors Comunitat Econòmica Europea). Hem passat de ser una societat encara rural d'hàbitat i mentalitat i industrial, en la seua activitat econòmica principal, a ser-ne una d'eminentment urbana i de serveis. Hem passat d'una única televisió estatal, amb dos canals, a una amplíssima oferta televisiva per cable o satèl·lit. S'ha accelerat a un ritme imprevisible el procés d'urbanització, que ha fet que els pobles tradicionals siguen marginals en pes i en model de vida enfront de les ciutats grans i mitjanes i que la quotidianitat prenga el caràcter semianònim de les ciutats, amb el que això comporta per a afavorir la castellanització. Igualment, la família tradicional –i amb aquesta, la transmissió espontània de la llengua– ha cedit pas a moltes altres formes de vida familiar, amb les corresponents conseqüències lingüístiques, perquè el català sol associar-se només a l'àmbit familiar i dels “amics i coneguts” i molt poc a l'àmbit públic i impersonalitzat. Els mitjans de comunicació tenen més presència i més importància que mai i més quan d'una societat semiagrària i industrial estem passant a ser una societat de la comunicació i la informació, procés que tampoc no sol vehicular-se en la llengua pròpia.

De fet, la LUEV només regulava –i encara amb timidesa– certs usos oficials i institucionals i, amb més precisió, l'ensenyament. Quan eixim d'aquests dos sectors i ens centrem en els que resulten d'una importància cabdal per a la vida pública i privada, trobem que un element tan transcendental per a la societat i per a la transmissió de la llengua com són els mitjans de comunicació, la LUEV els despatxa amb dos únics articles (el 25 i el 26), on no fixa ni un sol deure.

L'article 25 és, en aquest sentit, ben il·lustratiu. Així, amb la retòrica de “promoció del valencià” per part de la Generalitat, no hi ha cap verb

que implique cap deure ni cap mesura pública. L'acció que encomana als poders públics es descriu amb paraules que no comporten cap compromís efectiu, sinó només una “bona intenció”: “vetlar”, “adequat”, “impulsar”, “fomentar”, “recolzar”, “consideració especial”, etc. [marcats amb cursiva nostra: MEV].

Article 25

1. El Consell de la Generalitat Valenciana *vetlarà* perquè el valencià tinga una *adequada* presència a les emissores de ràdio i televisió i altres mitjans de comunicació gestionats per la Generalitat Valenciana, o sobre els quals aquesta Llei tinga competència, d'acord amb el que disposa la present Llei.

2. *Impulsarà* l'ús del valencià a les emissores de ràdio i televisió.

3. *Fomentarà* quantes manifestacions culturals i artístiques es realitzen en les dues llengües, tot rebent *consideració especial* les desenvolupades en valencià.

4. La Generalitat Valenciana *recolzarà* quantes accions vagen encaminades a l'edició, desenvolupament i promoció del llibre valencià, i tot això sense menyscar la llengua utilitzada, però amb un tractament específic als impresos en valencià.

L'article 26 es limita a enunciar un dret sense aportar uns deures correlatius que l'asseguren: “Tots els ciutadans tenen el dret de ser informats pels mitjans socials de comunicació, tant en valencià com en castellà”, dret que ja hem vist en què s'ha traduït en el terreny dels fets i en l'actuació de la Generalitat Valenciana, tant la de l'època PSPV-PSOE com la del PP. Una televisió valenciana bilingüe, l'impediment de l'arribada dels altres canals públics en català i, en canvi, una mar de canals en castellà que no tenen ni poc ni gens el deure de fer efectiu el “dret a ser informats en valencià” que enuncia la LUEV sense cap garantia real.

I tota la resta del món econòmic, de serveis i consum, laboral, associatiu i cívic, esferes tan determinants en la nostra societat, es despatxa en un sol article, sense més precisió ni previsió, i igualment presidit pel mateix

verb de bona intenció que no implica cap compromís: “fomentar”, sense cap matisació ni en el “com” ni en el “quant”:

Article 33

El poders públics valencians fomentaran en l'àmbit de la seua competència i d'acord amb el que disposa aquesta Llei, l'ús del valencià a les activitats professionals, mercantils, laborals, sindicals, polítiques, recreatives, artístiques i associatives.

Les organitzacions presents en la Mesa per l'Ensenyament en Valencià pensem, per tant, que cal abordar almenys els aspectes següents, per a poder actualitzar i dotar d'efectivitat la Llei d'Alacant (LUEV).

5.2. Mitjans de comunicació

Pel que fa a la comunicació audiovisual, val a dir que el canvi de les emissions analògiques a les digitals, d'una banda, i l'ampli accés a una gran diversitat d'emissions mitjançant la xarxa digital ha resultat un eixamplament del ventall d'opcions a l'abast de la ciutadania. Aquest eixamplament ha comportat un major accés a moltes emissions d'altres territoris de llengua catalana, malgrat els notables entrebancs de la Generalitat Valenciana i sense l'accés universal a les emissions de titularitat pública de les diferents administracions autonòmiques.

En aquest apartat caldria, per tant, una actualització de la LUEV o de la legislació i l'acció de govern que establezca els punts següents:⁴

- a) En els mitjans audiovisuals de titularitat pública, tant de la Generalitat com de les administracions locals, el vehicle normal d'expressió ha de ser el valencià. Aquesta és una norma que ha de quedar recollida per llei.
- b) També s'ha d'establir per llei que tots els programes, tant de ràdio com de televisió d'aquest ens públic han de tenir com a vehicle normal el valencià i que aquesta funció de difusió de la llengua i de motor de la normalitat lingüística són la raó fonamental de les emissores de RTVV com a servei públic de la Generalitat Valenciana.
- c) En tots aquells mitjans que siguen de concessió de la Generalitat Valenciana hi ha d'haver un mínim d'un terç de programació exigible en valencià.
- d) En les bases que regulen l'adjudicació de canals de televisió i de ràdio s'ha d'establir que l'ús del valencià en percentatges superiors als fixats legalment serà un dels criteris fonamentals per a l'adjudicació d'aquestes emissores.
- e) S'ha de trencar el monolitisme i el monopoli del castellà com a llengua única d'emissió, tant de les televisions com de les ràdios d'àmbit de l'Estat espanyol. Els canals d'àmbit general tant de gestió pública com privada que emeten al País Valencià han d'emetre una part significativa de la seua programació en català. Aquesta programació no cal que siga específica del País Valencià. Per una simple raó de

racionalitat i de rendibilitat econòmica, seria desitjable que fos una programació en llengua catalana per a tots els territoris d'aquesta comunitat lingüística.

- f) Cal assegurar legalment la recepció correcta de les televisions i les ràdios que emeten en llengua catalana des dels altres territoris, en compliment del que disposa l'article 11.2 de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries subscrita per l'estat espanyol.
- g) S'han de signar acords de col·laboració per a la producció de programes de producció pròpia, el doblatge i la subtitulació de sèries i pel·lícules o la retransmissió de competicions esportives, entre altres, entre els mitjans públics de la comunitat lingüística.
- h) Així mateix, caldrà modificar l'actual Llei del sector audiovisual per tal d'assegurar en tot aquest sector la presència efectiva del valencià en totes les seues manifestacions: teatre, cinema, ràdio i televisió, cançó, etc.
- i) S'han de dissenyar mesures per assegurar que avanços tecnològics com ara el teletext o la inclusió en els aparells receptors d'opcions interactives permeten l'ús del català mitjançant l'edició de textos per subtitular programes.
- j) Cal regular amb mesures de promoció les edicions de materials audiovisuals en suport digital (DVD, CD i altres) de forma que augmente el nombre dels que ofereixen subtítols i doblatges en català. S'ha de garantir la coordinació entre els territoris de parla catalana per afavorir el finançament i la distribució d'aquest material.

5.3. Internet i noves tecnologies

L'ús d'Internet com a vehicle de comunicació, d'accés i de difusió de la informació d'abast pràcticament planetari ha fet que les llengües presents a la xarxa siguin conegudes i reconegudes arreu del món.

Igualment l'ús de la informàtica com a eina de treball fa que la relació amb aquesta tecnologia tinga avui en dia la mateixa importància que la lletra impresa ha tingut en els darrers segles. A més, les tecnologies de la informació i la comunicació són sens dubte un dels sectors econòmics més nous, més innovadors i amb més projecció de futur. Internet (amb els webs, el correu electrònic, les edicions digitals, etc.), els programes informàtics cada dia més avançats (traducció automàtica, reconeixement de veu, etc.), la telefonia mòbil, els aparells electrònics i un llarg etcètera són uns productes que marcaran el futur tecnològic però també el lingüístic.

És per això que qualsevol plantejament de defensa i promoció de les llengües minoritzades no pot deixar de banda aquest repte i és necessari afavorir-ne l'ús i crear les plataformes escaients perquè tothom puga accedir a continguts i programes en català, i en totes les seues versions.

El desenvolupament legal de la Llei d'Ús i l'acció de govern hauria d'establir les mesures següents:

- a) Tots els webs de la Generalitat Valenciana i dels organismes i entitats que en depenen, com també els de tots els municipis de territori de predomini lingüístic valencià han de figurar almenys en valencià. Si n'hi ha versió en diverses llengües, la versió en valencià ha de ser la versió inicial per defecte.
- b) La Generalitat Valenciana ha de fixar l'exigència que dins la seua administració el sistema operatiu i tot el programari nou que s'instal·le en els equips informàtics siga en català, si n'hi ha versió disponible. A més a més, la Generalitat ha d'optar pel programari lliure en aquesta llengua o bé ha de negociar amb les empreses productores i subministradores de programari perquè tots els programes que s'hagen d'utilitzar en la seua administració siguin en la llengua pròpia.

- c) S'han d'emprendre campanyes de difusió del programari existent en valencià. Això val tant per a totes les administracions i organismes i empreses que en depenen (conselleries, escoles, instituts de secundària, centres de salut, universitats, ajuntaments, diputacions, etc.) com també per a les empreses i la ciutadania en general.
- d) S'han de convocar ajuts per a les empreses, especialment les més petites, que tinguen les seues pàgines web en valencià. Els ajuts han de ser tant econòmics com de suport lingüístic (assessorament, terminologia, etc.), per tal de fer més fàcil l'accés de qualsevol d'aquestes empreses i comerços a Internet i que aquest siga en català.
- e) S'han de concedir ajuts a la creació de traductors de pàgines web i de traductors de texts en la llengua pròpia.
- f) S'han de crear i finançar llibreries i aplicacions que es puguen incorporar al programari existent per als usuaris: correctors d'ortografia per a aplicacions de programari, instruccions i menús en català, pàgines web d'oferta de programes en català i, igual que en el món del cinema, exigències i acords amb les distribuïdores.
- g) S'ha de promoure la digitalització d'obres, especialment aquelles de més transcendència i prestigi, perquè es puguen difondre mitjançant pàgines web i es facen accessibles a tothom.
- h) Pel que fa a la telefonia (tant mòbil com fixa), s'ha de preveure que totes les empreses adjudicatàries de telefonia de la Generalitat hauran d'incorporar el valencià en els seus serveis: contestadors automàtics i informació, telèfons mòbils, agendes electròniques, correu electrònic i accés a Internet. Això serà un requisit necessari que hauran de recollir les bases dels concursos d'adjudicació.
- i) Cal negociar convenis de col·laboració amb les empreses productores d'aparells de telèfons i agendes i diferents aparells electrònics, per tal que entre les llengües dels menús d'aquests aparells hi figure el català.
- j) S'han d'articular ajuts a les entitats privades que tradueixen i adapten al català tot tipus de programari, tant per a ordinadors com per als aparells electrònics, i també a les empreses d'aquest sector que incorporen el català entre els seus productes.

k) Igualment, s'han de preveure ajuts per a les empreses que investiguen, produeixen, comercialitzen i distribueixen tota mena de productes en català relacionats amb les indústries de la llengua, com ara els sistemes de reconeixement de veu i de traducció automàtica, així com també programes informàtics i jocs d'ordinadors.

5.4. Món laboral i social

El món de l'activitat econòmica i laboral és probablement un dels camps més oblidats en la normalització lingüística. Com hem vist més amunt, la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià només s'hi refereix en dos articles (el 17 i el 33), on es preveuen simples vaguetats sense cap contingut jurídic vinculant. D'una banda, el dret d'expressar-se en valencià en les “activitats professionals, laborals, sindicals” etc. (art. 17) sense cap deure correlatiu. I, de l'altra, la previsió que els “poders públics valencians fomentaran [...] l'ús del valencià a les activitats professionals, mercantils, laborals, sindicals [...] i associatives”.

Per tot això, és urgent començar a regular la presència de la llengua pròpia en aquest sector, tan sensible i tan proper als ciutadans, i alhora amb tanta transcendència, pel temps que tothom hi dedica, per la importància econòmica i pel pes en la salut social d'una llengua:

- a) La presència normal i habitual del valencià hauria de començar per garantir-se en les empreses públiques de la Generalitat i de les corporacions locals i també en les empreses adjudicatàries de concessions. Per a accedir a les concessions, aquestes empreses han de tenir l'obligació (establida mitjançant les corresponents clàusules en els contractes d'adjudicació) d'usar el valencià com a vehicle normal i habitual dels serveis que presten als ciutadans.
- b) Una previsió semblant ha de figurar per a les empreses que presten serveis públics, tals com els transports, els subministraments, les comunicacions, etc. I així mateix, tots els elements de retolació i comunicació d'aquests serveis públics hauran d'estar almenys en valencià.
- c) És necessària una regulació clara en l'etiquetatge dels productes que es distribueixen en tot el territori. En un primer estadi, almenys en tots els productes de denominació d'origen valenciana l'etiquetatge ha de figurar com a mínim en valencià. De la mateixa manera, en aquest mateix espai de temps, s'han de fixar mesures de foment per a tota la resta de productes. En un segon estadi, i dins d'un termini prudencial posterior, aquesta obligació d'etiquetar en valencià s'haurà d'aplicar a tots els productes que es distribuesquen al País Valencià. Aquest

mateix règim s'haurà d'aplicar, si és el cas, en l'embalatge i en les instruccions.

- d) S'ha de fixar el deure de disponibilitat lingüística de tots els comerços, botigues, entitats, empreses i establiments oberts al públic. Només així es pot garantir el dret del ciutadà de ser atès, tant oralment com per escrit, en valencià. En una primera fase, tots aquests establiments esmentats han de poder almenys atendre passivament (entendre) els valencianoparlants.
- e) La Generalitat ha de signar acords amb les grans empreses, els grans centres comercials i les cadenes d'establiments per tal de generalitzar-hi l'ús del valencià. Els acords han de determinar que la Generalitat ha d'aportar el suport tècnic mitjançant eines i recursos i les empreses han d'adquirir el compromís d'oferir tots els seus serveis en valencià i molt especialment en la retolació, la megafonia i l'etiquetatge. A més, els nou permisos d'inici d'activitats per a aquestes empreses, centres comercials i cadenes d'establiments han d'estar condicionats a la presència efectiva del valencià en totes les seues activitats.
- f) Els col·legis professionals han d'estar capacitats per a poder fer tot tipus d'actuacions en valencià, com també han de posar a disposició de tots els seus col·legiats les eines necessàries perquè aquests puguen desplegar la feina de manera normal, activament i passiva, en valencià.
- g) En les activitats laborals, en un primer moment, cal establir mesures d'incentivació i de foment per a assegurar-hi la presència i l'ús sense traves del valencià. S'ha de fixar una regulació explícita sobre l'ús del valencià en els centres de treball, en les relacions laborals i en els convenis col·lectius.
- h) S'han de publicar materials en allò que es refereix a la formació professional específica –l'anomenat *know how*– i a la difusió generalitzada i la defensa dels drets laborals dels treballadors i les treballadores.
- i) Les ajudes a la retolació d'establiments comercials i de serveis ha estat una mesura necessària però insuficient, que cal eixamplar. Tots els professionals, comerços, botigues, entitats, empreses, establiments oberts

al públic, etc. que oferescuen els seus serveis i productes en valencià abans dels terminis prevists legalment han de gaudir de bonificacions i exempcions fiscals.

- j) Els xecs, els pagarés, els talonaris, les targetes de crèdit, les llibretes d'estalvi i altres documents oferits per les entitats financeres als seus clients han de ser redactats, si més no, en català.
- k) Cal crear uns segells d'excel·lència de servei per a aquells comerços, botigues, entitats, empreses, establiments oberts al públic i professionals que oferescuen els seus productes i serveis en català. Els segells haurien de tenir una considerable dotació econòmica i exempcions fiscals, i el seu atorgament hauria de ser un esdeveniment mediàtic.

5.5. Lleure

Per al món del lleure, tan potent en la vida d'avui i tan significatiu sobretot per als més joves, les previsions de la LUEV tornen a ser una pura menció sense cap compromís concret en els dos articles tantes vegades citats: el 17 i el 33. En aquests, com hem vist, només es recull el deure d'usar el valencià en activitats de tot tipus, entre les quals també les "recreatives" i "artístiques" (art. 17) i el fet que els poders públics valencians "fomentaran" l'ús del valencià en aquestes mateixes activitats.

La LUEV i la seua aplicació executiva no sols haurien d'assegurar que en aquest àmbit tan decisiu en la vida moderna el valencià tinga una presència normal, fent gaudir del temps lliure i de l'art en la pròpia llengua. A més, amb això, hauria de promoure com a efecte econòmic el reforçament d'un sector valencià audiovisual, tecnològic i creatiu. Aquest sector avançat podria així lligar el valencià, com a instrument i vehicle, amb la innovació: expressaria allò nou, de qualitat o no, banal o no, i no sols els valors del passat i de la cultura llibresca.

La situació en aquest camp és molt desigual. Per exemple, en els darrers anys el panorama musical de cantants i grups en valencià ha crescut molt notablement, tant en quantitat com també en qualitat. Això, però, no s'ha traduït en una major presència (o en presència simplement, tal com estan les coses) en la ràdio i la televisió ni tampoc en els concerts en què intervé la Generalitat, els grans ajuntaments, les cadenes radiofòniques amb presència valenciana o els patrocinis culturals de les empreses financeres. Hi ha, doncs, un gran potencial creatiu en música que no troba una eixida al mercat.

Una cosa semblant al que ocorre ara en la música havia passat amb les companyies de teatre i espectacles. Fa alguns anys també hi havia hagut un esclat interessant de companyies teatrals, amb obres fonamentalment en valencià. La manca, però, de l'interès dels programadors públics i sobretot la falta d'ajuts a les produccions, ha fet que moltes d'aquestes companyies i produccions s'hagen quedat pel camí. Ara continua havent-n'hi, però tant les companyies com les produccions, com els teatres que feien representacions en català han anat disminuint d'una manera alarmant.

I pel que fa al món del cinema, el vídeo, el DVD i els videojocs el panorama no és gens afalagador. Pràcticament no hi ha cap pel·lícula produïda en català (el mateix ocorre amb els videojocs) i el doblatge al català també és ben magre. Només es pot constatar alguna mínima presència en les subtitulacions de pel·lícules en format de DVD, sobretot perquè la majoria d'aquests doblatges o subtitulacions s'han fet a Catalunya.

A tot aquest panorama, cal posar-hi remei al més aviat possible, especialment perquè el consum d'aquests productes és notable entre tot tipus de població, però sobretot entre els més joves.

En tots aquests sectors la implicació de les institucions (la Generalitat sobretot, però també els ajuntaments) és fonamental. Per això, cal articular mesures que hi facen efectiva la presència normal del català.

I. AUDIOVISUAL: CINEMA, DVD I VIDEOJOCs

Cal que des de la legislació i l'acció de govern s'aborde amb decisió aquest camp:

- a) S'ha d'establir que en les projeccions cinematogràfiques hi haja unes quotes mínimes obligatòries de pantalla de productes produïts, doblats o subtitulats en català. Així mateix, s'articularan mesures de suport a aquelles empreses del sector que superen el mínim establert de projeccions en aquesta llengua.
- b) S'han de donar ajuts a la producció, la distribució i la difusió d'enregistraments sonors i de material audiovisual fets en català i a aquelles produccions cinematogràfiques elaborades directament en català, que contribueixen a bastir una cinematografia pròpia i autocentrada i que difonen la imatge del nostre país, de la seua història o de la seua cultura.
- c) Cal oferir suport al doblatge, la subtitulació, el copiatge i la promoció mitjançant subvencions a les empreses distribuïdores de pel·lícules. Les pel·lícules que reben aquest tipus de suport quedaran obligades a incloure el català quan es distribueixen en format per a DVD.
- d) S'ha d'ajudar l'exhibició de cicles de cinema en català (originals en català, doblats o subtitulats) als cineclubs, els cinemes locals i les cases

de cultura municipals, i es promouran circuits de projeccions cinematogràfiques d'aquest tipus al llarg de tot el país.

- e) S'ha de facilitar el suport a les empreses del sector del DVD que elaboren els seus productes directament en aquest format perquè hi incloguen la versió catalana. D'igual manera caldrà actuar en els videojocs, especialment entre aquells que provenen d'altres productes que disposen de la versió en català.
- f) És fonamental la col·laboració de les televisions del País Valencià, Catalunya i les Illes Balears, sobretot de les públiques, en els doblatges i les subtitulacions de les pel·lícules, sèries, documentals, dibuixos animats, etc. que s'han d'exhibir en aquestes televisions, cosa que permetrà tenir major presència de productes en català i a un preu molt més competitiu.

En tot el sector de la indústria cultural es fa imprescindible la col·laboració i la coordinació dels governs del País Valencià, Catalunya, les Illes Balears i Aragó per tal d'unificar esforços, no duplicar o triplicar feines i costos i sobretot presentar un mercat potencial de molts més consumidors davant les grans multinacionals del sector, cosa que farà que s'aconsegueixca un efecte multiplicador en els resultats. A banda, això contribuirà a fixar i difondre un model lingüístic útil i acceptat arreu de l'àrea lingüística, i de retruc, a fer-ne una eina potent per a la normalització lingüística.

II. MÚSICA, TEATRE I ARTS ESCÈNIQUES

En aquests camps cal prendre les mesures següents:

- a) S'han de promoure els circuits de música, de teatre i arts escèniques en català arreu del País Valencià. Cal un compromís perquè totes les institucions públiques, a l'hora d'organitzar les festes populars anuals, com també en els festivals dels quals siguen organitzadors o patrocinadors, hi incloguen grups o cantants de música en català.
- b) És importantíssima la presència de la música, teatre i arts escèniques en català en la ràdio i la televisió. Per això, tant les emissores de ràdio i televisió públiques com les de concessió de la Generalitat han d'assegurar una presència mínima del 25% de música cantada en català.

- c) Cal coordinar programes conjunts amb la Generalitat de Catalunya, el Govern Balear i el Govern d'Aragó, així com amb qualsevol altra institució de l'àmbit catalanoparlant, per a promoure una xarxa d'actuacions musicals, teatrals i d'espectacles que abaste tota l'àrea lingüística.
- d) S'ha de fixar un programa d'ajuts a la producció i a la representació de les arts de l'espectacle en català. Això ha d'incloure tant les companyies teatrals com les empreses gestores de les sales de representacions. En qualsevol cas, el percentatge d'ajut serà més alt com més nombroses siguin les produccions o representacions fetes en català per les companyies i empreses.
- e) Cal impulsar campanyes de promoció dels autors teatrals i companyies de teatres en les escoles i instituts d'ensenyament secundari, mitjançant convenis per a assistir a representacions teatrals a baix cost. De la mateixa manera s'hauran de promoure els circuits de teatre que tinguen presència tot al llarg del país.

III. ACTIVITATS EXTRAESCOLARS; DIVULGACIÓ DE LA CIÈNCIA

- a) S'ha de promoure la divulgació de la ciència mitjançant ajuts públics i una programació institucional intensa en continguts i extensa en distribució territorial. La divulgació de la ciència connecta el català amb el futur, amb la recerca i amb la innovació i supera la concepció habitual limitada a la cultura humanística o literària. En aquest camp han estat la universitat i certes entitats culturals les que han fet una tasca capdavantera i decidida, més que no pas les institucions oficials.
- b) Els poders públics han de donar un suport especial a les activitats extraescolars que complementen l'ensenyament estrictament escolar en la immersió en la llengua del país i que la connecten amb la vida més enllà del currículum formal. Aquestes activitats, sobretot en determinades zones urbanes, permeten viure en valencià més enllà de les classes i contribueixen a desfer el prejudici que per alguns infants i joves lliga el valencià només amb la docència.

5.6. Immigració

L'acollida i la integració social de la immigració és un dels reptes principals a la nostra societat, que exigeix un enorme esforç en el camp de l'ensenyament però que no es resol només amb l'acció d'aquest. Per una banda, una bona part d'aquesta nova població té poca o nul·la consciència que el valencià és llengua oficial i, a més, la pròpia del País Valencià. Una part considerable d'aquestes persones nouvingudes té com a llengua usual el castellà i, entre les qui no, la majoria sol aprendre i utilitzar només el castellà i no el valencià. Per això, l'actuació en aquest camp s'ha d'abordar amb urgència.

Cal, per tant i en primer lloc, donar a conèixer a aquests nous ciutadans quina és la realitat lingüística del País Valencià i quina n'és la llengua pròpia i oficial. I sobretot cal atraure'ls al coneixement d'aquesta llengua i fer-los veure la necessitat del seu aprenentatge i ús com un mitjà d'integració i de promoció social. En aquest punt, el paper de les institucions, els mitjans de comunicació i l'entramat cívic associatiu és fonamental, ja que són amb aquests on s'estableixen els primers contactes:

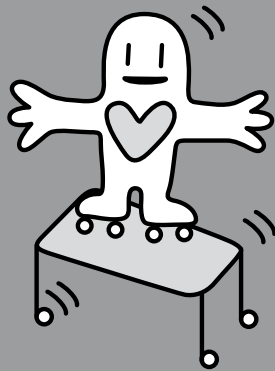
- a) El processos de primera acollida són bàsics per a donar a conèixer amb tota normalitat l'existència del valencià. Per això, les institucions (la Delegació del Govern, la conselleria competent, els ajuntaments), les associacions d'immigrants i les ONG que s'hi dediquen i també altres entitats com els sindicats, han de disposar de plans d'actuació lingüística per a atendre aquests immigrants, si és possible, en la seua llengua originària, i començar el procés d'integració en la llengua pròpia del País Valencià.
- b) Les institucions esmentades han d'oferir, tant directament com mitjançant subvencions a associacions i entitats, cursos d'ensenyament de valencià especialment dedicats a aquests ciutadans nouvinguts. En aquest procés és també important l'oferta d'aquest tipus de cursos a les escoles oficials d'idiomes i les escoles permanents d'adults.
- c) Tots els col·legis, tant els públics com els privats i els concertats, han de tenir un pla d'acollida per als escolars nouvinguts on hi haja un reforç especial per a l'aprenentatge del valencià de la manera més ràpida

i satisfactòria, a fi que aquests xiquets i xiquetes s'integren com més aviat millor tant en l'ensenyament com en el món que els envolta.

- d) Tant des de la societat com des de les administracions cal transmetre als ciutadans nouvinguts els valors positius que té conèixer el valencià per tal de poder integrar-se plenament en els terrenys social, cultural i sobretot en el laboral.
- e) Per tal d'atendre tot aquest tipus de demanda, s'ha de preveure l'existència de dinamitzadors-formadors amb capacitats lingüístiques, didàctiques i tècniques que puguen organitzar amb garanties d'èxit aquest primer procés d'acollida. De la mateixa manera, i en lògica concordança amb l'esforç que tant des de les administracions com del món cívic i social es farà per integrar aquests nouvinguts, és en aquest mateix moment d'acollida quan cal també obtenir el compromís ferm d'integració en la llengua i cultura del País Valencià dels nous ciutadans.
- f) Així mateix, s'han de crear oficines municipals per informar i ajudar aquestes persones no sols quant a ocupació sinó per facilitar-los la integració social dins el poble o barri on viuen, que inclou la integració lingüística. Alhora cal bastir una xarxa social ampla de ciutadans que mitjançant els programes articulats per les institucions ajuden a l'acollida lingüística i cultural d'una manera voluntària i desinteressada: allò que s'anomena el "voluntariat lingüístic".

6

LA UNITAT DE LA LLENGUA I, SOBRETOT, DE LA COMUNITAT LINGÜÍSTICA

6. LA UNITAT DE LA LLENGUA I, SOBRETOT, DE LA COMUNITAT LINGÜÍSTICA

6.1. La unitat, deixada en l'ambigüitat: secessionisme i aïllacionisme com a conseqüències

L'Estatut d'Autonomia valencià de 1982 es referia a la llengua pròpia com a “valencià”, sense concretar que, a banda del País Valencià, es parla en altres territoris i que com a llengua és comunament coneguda en els àmbits acadèmics i internacional com a català. Així, d'una banda i pel cantó aïllacionista, l'Estatut no reconeixia la unitat de la llengua ni emprava cap altre nom per identificar-la que no fos “valencià”. Però, de l'altra banda, almenys evitava utilitzar les expressions “llengua valenciana” o “idioma valencià”, expressions que haurien encoratjat encara més —com molts grups de pressió reclamaven—, el secessionisme lingüístic i haurien facilitat, amb la llei a la mà, separar oficialment el valencià de la resta del català. A més, pel cantó unitarista, el model lingüístic que s'utilitzava en la redacció de l'Estatut mateix i que, tot seguit, amb la naixent Generalitat Valenciana, s'implantà en l'administració i en el sistema educatiu era coherent amb la resta del català, amb alguns trets particulars valencians.

El resultat de tot plegat és una ambigüitat que s'ha arrossegat des d'aleshores: en un plat de la balança, un model de llengua essencialment unitari i, a l'altre, una única denominació oficialment usada, confirmada per llei i emprada per l'administració, *valencià*. Això, amb l'afegit d'una acció de govern —tant en època PSPV-PSOE com en l'etapa PP— aïllacionista, que es comporta com si el valencià i els valencians no tinguéssim res a veure amb la resta de la comunitat lingüística catalana.

La LUEV fou la segona oportunitat per a superar el problema irresolt dels noms i la unitat de la llengua, que enverinava i entrebancava tot l'impuls de la recuperació de l'ús. Perquè l'excusa de la “llengua valenciana” s'havia convertit en un subterfugi hipòcrita però dialècticament còmode contra la normalització. Els qui estaven en contra del valencià a l'escola i a l'administració, en comptes de presentar-se com a tals —cosa que els deixava en evidència—, tenien així la coartada de aparèixer

com a “defensors de l'autèntica llengua valenciana” enfront del “català” que “se'ls volia imposar”. I quan es creava l'embolic i la confrontació, la solució fàcil era invariablement recórrer al castellà, que “no crea cap problema” i és “la llengua comuna”.

La LUEV hauria pogut aclarir aquesta qüestió, de manera directa o indirecta. I, amb això, hauria desemmascarat els qui camuflats sota la qüestió del nom i el model lingüístic actuaven contra el valencià en un enfrontament que s'ha anat perllongant anys i panys, fent malgastar inútilment esforços que s'haurien pogut dirigir cap a l'extensió de la llengua. Tota la batussa, estèril i interessada, hauria pogut quedar superada amb una simple equivalència onomàstica entre les dues denominacions històriques que més sovint hem donat els valencians al nostre idioma (per exemple: “valencià, que també rep el nom de català”) o almenys amb una referència a la unitat de la llengua per enumeració dels territoris on es parla (“valencià, que conforma una única llengua que els valencians compartim amb Catalunya, les Illes Balears...”). La LUEV, en canvi, fou una segona oportunitat novament desaproveitada.

Pitjor encara: a banda de parlar només de “valencià” sense cap referència a la totalitat de la llengua, la LUEV conté diversos elements dins el seu text que reforcen una interpretació clarament secessionista. Per un costat, en el preàmbul podem trobar exemples de “llengua valenciana” que l'Estatut havia evitat (“la incorporació de la llengua valenciana al sistema d'ensenyament del País Valencià”, “la llengua valenciana és part substancial del patrimoni cultural de tota la nostra societat”). Per un altre, en el mateix articulat s'abona la consideració secessionista de reduir els límits de la comunitat lingüística als de la comunitat autònoma. Així, l'apartat segon de l'article 13 afirma: “En tot cas, es redactaran en castellà les còpies o certificacions dels documents que hagen de tenir efecte fora del territori de la Comunitat Valenciana”, és a dir, també els adreçats a Catalunya, les Illes Balears o Andorra, posem per cas.

Però fins i tot si aquestes fórmules destinades a garantir la unitat de la llengua, moderades i factibles, semblaven massa agosarades, encara hi havia una tercera opció que hauria resultat ben simple i, alhora, ben acceptable socialment i altament productiva per a despolititzar la qüestió

de l'onomàstica i el model lingüístic: traslladar-la a l'àmbit acadèmic, que és el mitjà idoni per a resoldre-la, amb la designació d'una entitat de referència en matèria lingüística. Així s'hauria evitat la continuació de les discussions estèrils i polititzades –i interessades en aquesta esterilitat paralizadora– al voltant de la identitat del valencià, de la seua denominació i de la seua gramàtica.

I una mesura així no pogué passar desapercebuda als legisladors, per molts motius: primer perquè, per exemple, l'Estatut d'Autonomia del País Basc, ja deixava ben clara en el seu articulat (article 8è) una previsió d'aquest tipus: “La Reial Acadèmia de la Llengua Basca-Euskaltzaindia és institució consultiva oficial pel que fa a l'èuscar”. Però apuntant directament a la universitat, de fet, la LUEV esmenta en el seu preàmbul l’“Institut de Filologia Valenciana de la Universitat Literària de València, i de la Universitat d'Alacant”, les dues úniques universitats existents llavors al País Valencià. L'Institut és citat com la institució en què s'han basat els legisladors per a establir les zones de “predomini lingüístic valencià” i de “predomini lingüístic castellà”. Fàcilment s'hauria pogut incloure aquesta institució universitària com la consultiva per a la llengua pròpia i, donant una solució seriosa i acadèmica, tallar de soca-rel tota la tàctica confusonària respecte al nom i la gramàtica, que impedié avançar en l'ús.

Sense anar més lluny, aquesta fou la solució adoptada per la comunitat autònoma de les Illes Balears uns pocs mesos abans de la discussió i l'aprovació de la LUEV. L'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, llei orgànica 2/1983, de 25 de febrer –recordem que la LUEV s'aprova el novembre del mateix any–, afirma en la disposició addicional segona que la llengua de les Illes, la llengua catalana, és comuna a altres territoris i que la Universitat de les Illes n'és la institució oficial consultiva en el marc de la comunitat autònoma. La LUEV no va fer cap d'aquestes tres coses per superar els entrebancs heretats de la Transició que tan bon rèdit donaven als qui s'oposaven a la normalitat del valencià: ni es referia al nom unitari de català ni esmentava el marc territorial comú ni designava les universitats valencianes com a ens consultiu. Vegem, per contra, què diu la disposició addicional segona de l'estatut illenc:

La institució oficial consultiva per a tot el que es refereix a la llengua catalana serà la Universitat de les Illes Balears. La comunitat autònoma de les Illes Balears, d'acord amb una llei de l'Estat, podrà participar en una institució adreçada a salvaguardar la unitat lingüística, institució que serà integrada per totes les comunitats que reconeixin la cooficialitat de la llengua catalana.

Així, es va eternitzar la batussa lingüística i es va paralytzar el procés de normalització lingüística, a banda de donar arguments als secessionistes i d'encoratjar-los més encara. I com que la qüestió no quedava resolta on hauria d'haver-hi quedat, ni en l'Estatut ni en la LUEV, va arribar als tribunals ja en la dècada de 1980 i ha derivat a un periple judicial que encara cueja.

6.2. Un periple judicial cap al reconeixement de la unitat de la llengua

La Universitat de València, en aprovar els seus primers Estatuts dins el marc democràtic, va fer allò que la LUEV no havia fet: establir la doble denominació equivalent de “valencià” i “llengua catalana” (article 6è):

Com a institució pública, la llengua pròpia de la Universitat de València és la llengua pròpia del País Valencià. Als efectes d'aquests Estatuts hom admet com a denominacions seues tant l'acadèmica, llengua catalana, com la recollida en l'Estatut d'Autonomia, valencià.

Els Estatuts de la Universitat de València reberen una doble pressió simultània: el Govern Valencià del PSPV-PSOE, intervingué en el text i intentà l'eliminació de tota referència a la denominació unitària de català, i alhora certs grups d'estudiants d'extrema dreta, amb el suport mediàtic d'aquest mateix sector, portaren la Universitat als tribunals al·legant que aquest article atemptava contra la Constitució, l'Estatut d'Autonomia i la LUEV.

El resultat final, després de passar successivament per diverses instàncies, fou una transcendental sentència del Tribunal Constitucional espanyol, la núm. 75/1997, de 21 d'abril de 1997, que deixava ben clar els punts següents:

- a) La denominació *valencià*, recollida per l'Estatut, no és ex-cloent: n'admet altres d'equivalents i concurrents.
- b) Com a equivalent al nom estatutari de *valencià*, el Tribunal Constitucional reconeix la denominació *llengua catalana*, que té el suport científic i acadèmic confirmat per la legislació de l'Estat.
- c) La denominació *llengua catalana* aplicada a la llengua pròpia dels valencians és plenament conforme a l'Estatut d'Autonomia i a la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià no viola cap precepte constitucional ni legal.

L'abast de la Sentència 75/1997 del Tribunal Constitucional s'estén a tots els àmbits i no sols a l'universitari, malgrat que la qüestió en litigi fos la potestat de la Universitat de València d'anomenar la llengua pròpia amb la denominació acadèmica *català* en els seus Estatuts. Així ho ha confirmat el Tribunal Superior de Justícia valencià en 17 sentències consecutives i el Tribunal Suprem, amb una altra, totes les quals contra les pretensions secessionistes de la Generalitat Valenciana.

En els darrers anys la Generalitat Valenciana governada pel PP s'ha negat a reconèixer l'única titulació universitària que imparteixen les universitats valencianes referida a la llengua pròpia i que s'anomena oficialment, segons la normativa de l'Estat espanyol i la denominació acadèmica internacional, Filologia Catalana. La Generalitat Valenciana no ha admès que Filologia Catalana acredita el coneixement del valencià en les oposicions als cossos de mestres i professors de primària i secundària. Aquesta negativa de la Generalitat, malgrat la claríssima sentència del Tribunal Constitucional que hem esmentat, ha arribat al terreny judicial i el Tribunal Superior de Justícia valencià, basant-se precisament en l'esmentada sentència del Tribunal Constitucional, s'ha pronunciat en 14 litigis consecutius contra el Govern Valencià (vegeu l'apèndix documental).

Per tot això, el Tribunal Superior de Justícia valencià ha formulat darrerament amonestacions ben severes contra la Generalitat Valenciana. En les sentències núm. 474/06 i 332/07 el Tribunal condemna sense paliatius no sols l'argumentació del Govern Valencià contrària a l'ús del nom de *català* sinó que a més li ha recrimina amb termes molt durs l'incompliment de diverses sentències.

A aquestes 14 sentències, cal afegir-hi tres pronunciaments més. Arran de la reforma dels estatuts de les universitats a què obligava la Llei Orgànica d'Universitats (LOU), la Generalitat Valenciana ha tornat a intervenir per eliminar tota referència a la unitat de la llengua i el nom de llengua catalana, malgrat la confirmació del Tribunal Constitucional. Això ha fet que les universitats d'Alacant, Jaume I de Castelló i València hagen recorregut als tribunals, que els han donat la raó i han restituit en els seus estatuts que el nom de la llengua tant pot ser *valencià* com *català* (sentències 250/2005, 494/2005 i 789/2005; vegeu l'apèndix documental).

Finalment, també va arribar als tribunals, portada per Acció Cultural del País Valencià i pel Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament, la deshomologació que el PP va introduir al primer any del seu mandat en la Generalitat Valenciana dels certificats administratius de coneixement de valencià expedits per la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià respecte dels equivalents de la Generalitat de Catalunya (Junta Permanent de Català) i del Govern Balear (Junta Avaluadora de Català). Es tractava de desfer una homologació que el darrer govern del PSPV-PSOE havia fixat feia poc més d'un any, el 1994, al final de la legislatura i quan ja albirava que podia perdre la seua majoria en les eleccions a Corts Valencianes.

El Tribunal Suprem, que és la instància judicial superior en l'Estat espanyol, va abordar el mateix punt de la unitat de la llengua i de les denominacions en la sentència de 15 de març de 2006, que resolva el recurs núm. 8.075/1999 i encara afirmava ambdues amb més claredat que el Tribunal Constitucional. En el seu fonament jurídic vuitè deia [traducció de la MEV]:

Aquest problema de si són o no llengües diferents el valencià i el català ja ha d'acceptar-se que no està resolt en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, segons que ha declarat la STC [sentència del Tribunal Constitucional] 75/1997.

Per tant, com que no té una solució normativa, ha de ser considerat com un problema aliè al dret, que té la seua seua natural en l'àmbit científic o acadèmic, i això fa que per a decidir-lo [...] cal atènyer-se a allò que sobre l'esmentat problema haja prevalgut en la doctrina científica.

I conclouia: "aquesta unitat lingüística [...] té un importantíssim reconeixement en el camp científic i acadèmic".

6.3. Un dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua també reconeix la unitat

A banda del terreny judicial, amb les 19 sentències que s'han pronunciat al més alt nivell en reconeixement de la unitat de la llengua i de l'ús equivalent de les denominacions *valencià* i *català*, hi ha hagut una important novetat legislativa que també afecta aquest punt: la reforma de l'Estatut d'Autonomia valencià de 2006.

Si bé aquest Estatut introdueix de manera quasi obsessiva les denominacions “idioma valencià” i “llengua valenciana”, que faciliten i suggereixen una interpretació secessionista, també ha fet de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) “la institució normativa de l'idioma valencià” (article 6.8) i, en concret, “la institució de la Generalitat de caràcter públic” que “té per funció determinar i elaborar, en el seu cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià”. En aquest darrer article s'hi afegeix també que la seua “normativa lingüística és d'aplicació obligatòria a totes les administracions públiques” (article 41).

L'Estatut d'Autonomia, doncs, estableix que l'Acadèmia Valenciana de la Llengua és la institució de la Generalitat que té la funció de referència lingüística en l'àmbit valencià. Això obliga la mateixa Generalitat i totes les administracions públiques (la local, la de l'Estat, la de justícia, etc.) a seguir les seues resolucions.

Aquesta institució de referència lingüística aprovà el 9 de febrer de 2005 un *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià* que fou publicat per la Resolució 2/2005, de 29 de març, de la Presidència de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* (14 d'abril i 6 de maig de 2005). Entre altres coses, el dictamen declarava literalment:

a) “la llengua pròpia i històrica dels valencians, des del punt de vista de la filologia, és també la que compartixen les comunitats autònomes de Catalunya i de les Illes Balears i el Principat d'Andorra. Així mateix és la llengua històrica i pròpia d'altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó (la franja oriental aragonesa, la ciutat sarda de l'Alguer i el departa-

ment francés dels Pirineus Orientals). Els diferents parlars de tots estos territoris constitueixen una llengua” (punt 1);

b) “la denominació històrica de valencià ha coexistit amb la de català, documentada en determinades fonts valencianes [...], i generalitzada en l'àmbit de la romanística i de la universitat valenciana de les últimes dècades” (punt 4).

c) “És un fet que a Espanya hi ha dos denominacions igualment legals per a designar esta llengua: la de valencià, establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, i la de català, reconeguda en els estatuts d'autonomia de Catalunya i les Illes Balears, i avalada per l'ordenament jurídic espanyol [...] i la jurisprudència [...]” (punt 6).

En conseqüència, la reiterada jurisprudència al més alt nivell (amb 19 sentències del Tribunal Superior valencià, el Tribunal Suprem i el Tribunal Constitucional) i el fet que la mateixa institució de la Generalitat Valenciana que institueix l'Estatut d'Autonomia en matèria lingüística reconeixen la unitat de la llengua i l'equivalència de les denominacions *valencià* i *català* hauria de reflectir-se en un text legal, per tal de superar de manera definitiva un problema que només ha servit per a entrebancar l'ús social i per a disgregar la comunitat lingüística.

6.4. La unitat crucial: la cohesió de la comunitat lingüística

Ras i curt: l'important no és el nom en si ni el reconeixement abstracte o legal de la unitat de la llengua. El que és cabdal n'és la conseqüència pràctica: la cohesió i la viabilitat de la nostra comunitat lingüística amb les conseqüències que això pot tenir per a l'ús en la societat del segle XXI.

Les llengües consolidades tenen un nom unitari que les identifica cap endins, en referència al model de llengua comuna i estàndard, i cap enfora, internacionalment. I les que s'han normalitzat recentment o que intenten fer-ho segueixen aquest camí. Resulta imprescindible, per tant, disposar d'un nom unitari que identifique la llengua en el seu conjunt i més encara per a una comunitat lingüística de dimensions modestes, com la nostra. Si la fragmentem encara més i insistim en les particularitats lingüístiques o en les onomàstiques, podem condemnar-nos a la minorització progressiva i a l'extinció en un curt espai de temps.

Allò que ara tenim en joc no és la nostra particularitat com a valencians dins la comunitat lingüística, particularitat evident que ningú no posa en dubte. Allò que ens juguem és la supervivència de la llengua que ens identifica com a valencians en les condicions de mundialització del segle XXI.

Uns exemples pràctics: una pel·lícula, un videojoc, un producte o un servei qualsevol pot ser viable si es fa per a 10 o 11 milions d'usuaris potencials, com són els que entenen el català. Encara ho pot ser per als vora 7 milions que el parlen. Però si insistim en versions valencianes, identificades amb un nom diferent de la catalana, són viables els mateixos productes o serveis? Ho són en l'actualitat?

Les societats que en els darrers temps han normalitzat socialment la seua llengua (el cas flamenc, per exemple; però això mateix es podria dir del Quebec, al Canadà, per al francès) han adoptat, amb alguns matisos propis, el model de llengua consolidat a la resta de la comunitat lingüística i han relegat particularismes onomàstics en benefici del nom general. Si això ho han fet llengües molt més potents en parlants com el francès o el neerlandès, amb estats propis que els donen suport, els valencians, en condicions notablement més precàries, hauríem de prendre'n bona nota i seguir un camí semblant.

Cal, per tant, una col·laboració activa i intensa amb la resta de la comunitat lingüística, mesura que s'hauria de reflectir en els texts legals en uns termes semblants als que ho preveu, per exemple, l'Estatut de les Illes Balears, en la seua disposició addicional segona, que ja hem citat parcialment més amunt, i ara reproduïm completa:

La comunitat autònoma de les Illes Balears, essent la llengua catalana també patrimoni d'altres comunitats autònomes, podrà sol·licitar al Govern de l'Estat i a les Corts Generals els convenis de cooperació i de col·laboració que es considerin oportuns per tal de salvaguardar el patrimoni lingüístic comú, així com mantenir la comunicació cultural entre les comunitats abans esmentades, sense perjudici dels deures de l'Estat establerts a l'apartat 2 de l'article 149 de la Constitució i del que disposa l'article 145 d'aquesta.

La institució oficial consultiva per a tot el que es refereix a la llengua catalana serà la Universitat de les Illes Balears. La comunitat autònoma de les Illes Balears, d'acord amb una llei de l'Estat, podrà participar en una institució adreçada a salvaguardar la unitat lingüística, institució que serà integrada per totes les comunitats que reconguin la cooficialitat de la llengua catalana.

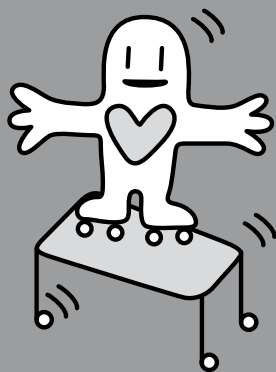
O com ho fa la Llei de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, en la seua disposició addicional segona:

1. La Generalitat ha de promoure acords, convenis i tractats amb les comunitats autònomes aragonesa, balear i valenciana i amb els estats andorrà, francès i italià per a fomentar l'intercanvi cultural entre territoris i comunitats de parla catalana i la coordinació i la cooperació entre comunitats o entre estats en matèria de política lingüística, per a assegurar, amb les mesures adequades, la promoció, l'ús i la protecció de la llengua catalana i per a obtenir-ne la generalització i l'extensió del coneixement i l'ús en tot l'àmbit lingüístic, amb respecte per totes les variants.

2. La Generalitat, per tal d'afavorir un espai català de comunicació, ha de promoure la difusió i la recepció dels mitjans de comunicació en llengua catalana.

7

CONCLUSIONS GENERALS I PROPOSTES D'ACTUACIÓ

7. CONCLUSIONS GENERALS I PROPOSTES D'ACTUACIÓ

7.1. 25 anys de la Llei d'Ús i Ensenyament, hora de fer-ne balanç

Enguany es compleixen els 25 anys de l'aprovació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià. Un quart de segle d'aplicació és un espai de temps que dóna prou perspectiva per a fer un balanç ponderat dels avanços aconseguits i dels objectius que no s'han complit.

7.2. Recuperació de l'oficialitat i avanços en l'ús

Pel cantó dels avanços, la Llei d'Ús i Ensenyament ha estat la primera llei que ha regulat i desplegat l'oficialitat que l'Estatut reconeixia a la llengua pròpia, després de quasi tres segles des de l'abolició del règim foral. Amb la pèrdua de l'oficialitat es perdia no sols el prestigi i l'ús institucional i formal. A més, la llengua quedava marginada de l'administració, de l'escola, de l'alta cultura i de tots els avantatges que portava la modernitat, que eren difosos i expressats en un altre idioma. La Llei d'ús, reprenent l'oficialitat, ha tornat a fer possible usar la llengua en tots aquests àmbits. Els progressos en l'ensenyament, en els mitjans de comunicació, en la literatura o la cultura en general, impensables unes dècades abans, han estat en bona part possibles gràcies a aquesta Llei i també a l'esforç de molts valencians i valencianes.

7.3. La Llei d'Ús i Ensenyament no ha aconseguit gran part dels fins que es proposava

Podem afirmar que la Llei d'Ús *ha permès des del punt de vista legal usar el valencià* en quasi tots els àmbits de la vida i, sens dubte, en els oficials i institucionals. Ara bé, la qüestió fonamental és si, a més, *ha fet possible i real aquest ús*. Perquè la Llei mateixa es fixava com a “finalitat última” “assolir, mitjançant la promoció del valencià, l'equiparació efectiva amb el castellà i garantir l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes en condicions d'igualtat”.

Des d'aquest objectiu declarat, podem dir que la Llei d'Ús no ha assolit molts dels seus fins:

1. No ha aconseguit “l'equiparació efectiva del valencià amb el castellà”.
2. La generalització de l'“ús normal” en la societat valenciana dista molt de ser una realitat.
3. En l'ensenyament, l'àmbit més regulat per aquesta Llei, el valencià té encara una posició ben llunyana de l'objectiu marcat.
4. Els successius governs no han aplicat la Llei a fons ni en la seua totalitat. Fins i tot l'han incomplida en bona part dels deures que fixava i dels compromisos que adquiria.
5. No ha posat fi al conflicte valencià entorn de la identitat i l'extensió de la llengua i, aïllant el valencià de la resta de la comunitat lingüística catalana, ha fet perdre inútilment esforços que s'haurien d'haver encaminat a l'ús i recursos d'altres territoris que hauríem pogut aprofitar.
6. La Llei ja naixia amb notables limitacions quant a la seua ambició: en el nom i en la concepció renunciava a ser una llei de “normalització lingüística”, com les lleis anàlogues de les altres comunitats autònomes.
7. Feta fa 25 anys, la Llei no podia preveure els vertiginosos canvis socials i culturals del darrer quart de segle: immigració, societat de la comunicació, etc.

7.4. La Llei d'ús s'avalua amb l'Ús

La Llei d'Ús s'ha d'avaluar amb l'ús. I, per tant: ha aconseguit el valencià d'ús normal i generalitzat? L'ha equiparat en drets i deures a l'altre idioma oficial? Ha servit per a afermar-nos com a poble conscient del seu passat i segur d'afrontar els reptes del futur? Només si les respostes són afirmatives podrem afirmar que és una llei plenament útil, democràtica i igualitària.

7.5. Un informe com a diagnòstic i 10 propostes en positiu

En conseqüència de l'informe i de les conclusions, la Mesa per l'Ensenyament en Valencià ofereix a la societat valenciana i als seus representants 10 propostes d'actuació factibles i aplicables per a poder respondre-hi en positiu.

(Entre parèntesis s'indiquen, com a exemple de l'aplicabilitat, les lleis que, en altres comunitats autònomes de la nostra àrea lingüística, regulen l'aspecte en qüestió.)

PROPOSTES D'ACTUACIÓ

1. Llengua pròpia, llengua d'ús normal

L'Estatut i la LUEV declaren el valencià *la llengua pròpia*. Això ha de comportar conseqüències jurídiques i d'ús que s'han d'establir legalment de manera inequívoca: la llengua pròpia ha de ser la d'ús normal i general de totes les administracions radicades en territori valencià.

(Llei de normalització lingüística de les Illes Balears [LNLIB]: art. 6; Llei de política lingüística de Catalunya (LPLC), art. 2)

2. Tot el personal de les administracions, competent en les dues llengües oficials

Tot el personal de les administracions públiques ha de ser competent en les dues llengües oficials. Actualment aquesta capacitat lingüística en les dues llengües només s'exigeix a una part del personal, als ensenyants, i cal generalitzar-la a tots els qui treballen en les administracions públiques a fi de garantir els drets lingüístics i la qualitat dels serveis que presten.

(LNLIB, art. 16; LPLC, art. 11)

3. Deure de coneixement passiu de la llengua pròpia, garantia de la possibilitat d'usar-la

La LUEV ha de preveure un coneixement passiu universal de la llengua pròpia, única garantia que assegura als ciutadans el dret efectiu d'usar-la en totes les situacions amb una mínima normalitat. Si ningú no té cap deure d'entendre'ns i d'atendre'ns (*en els serveis, comerços, vida professional, etc.*) en la nostra llengua, el dret de parlar-la esdevé pura retòrica.

(Estatut d'Autonomia de Catalunya, art. 6)

4. Valencià, vehicle normal de l'ensenyament: el sistema que assegura l'aprenentatge de les dues llengües oficials

4.1. Com a llengua pròpia, el valencià ha de ser la llengua d'ús normal en l'ensenyament i això ha de quedar reflectit en l'articulat de la llei i en la seua aplicació pràctica. L'experiència dels darrers 25 anys demostra que els programes d'ensenyament en valencià són els únics que garanteixen que els estudiants adquireixen la competència paritària en valencià i en castellà que exigeix la llei a la fi dels cicles educatius.

(LNLIB, art. 22; LPLC, art. 21)

4.2. L'ensenyament en valencià ha de ser un requisit per a concedir el règim de concertació: ara per ara als centres concertats, amb un gran pes i sobretot a les grans ciutats, l'ensenyament en valencià representa un percentatge ínfim. Els centres que reben finançament públic han d'atendre fins públics i un d'aquest és l'aprenentatge en valencià i el domini dels escolars de les dues llengües oficials.

4.3. A la zona de predomini lingüístic castellà, passats 25 anys de transitorietat i vists els excel·lents resultats de centres de la Canal de Navarrés, la Foia de Bunyol i altres comarques amb programes bilingües, cal generalitzar-hi la incorporació del valencià amb un programa d'immersió lingüística. Així s'asseguren els beneficis del seu coneixement a tot l'alumnat (per a l'accés al món laboral i promoció professional, estudis superiors) i s'actua amb coherència amb la zona de predomini lingüístic valencià. D'altra banda, cal limitar les exempcions a l'ensenyament del valencià a les mateixes condicions en què es fa per al castellà.

5. Els mitjans de comunicació públics o de concessió de la Generalitat, en valencià; lliure recepció de totes les emissions de l'àrea lingüística

5.1. Ha de quedar fixat legalment que en els mitjans de comunicació públics dependents de la Generalitat Valenciana o administracions locals

de la zona de predomini lingüístic valencià la llengua vehicular ha de ser el valencià.

(LNLIB, art. 28; LPLC, art. 25)

5.2. Cal regular també la presència mínima obligatòria del valencià en els mitjans de comunicació de concessió de la Generalitat Valenciana, que hauria de ser almenys d'un terç.

(LNLIB, art. 28 i 30; LPLC, art. 26)

5.3. Ha de quedar garantida per llei la lliure recepció i la reciprocitat de les emissions de les ràdios i televisions de tota l'àrea lingüística.

(LNLIB, art. 30; LPLC, art. 25)

6. Disponibilitat lingüística en tots els àmbits no oficials, ara sense regulació: econòmic, laboral, serveis, consum i oci

L'àmbit laboral, econòmic, del consum, dels serveis, de l'oci, etc. són sectors en què la LUEV no estableix cap previsió ni formula cap obligació semblant a les que fa per a l'administració o l'ensenyament. En el món actual aquells sectors són tan transcendents com aquests dos darrers, i deixar-los sense regulació equival a arraconar-ne el valencià.

La llei ha d'establir-hi la disponibilitat lingüística: tots els ciutadans, com a usuaris o consumidors, com a treballadors o com a socis, tenen el dret de ser atesos en valencià.

(LPLC, art. 31, 32, 36)

7. Llengua d'integració dels nouvinguts

El valencià no pot esdevenir una barrera a la integració dels nouvinguts ni aquests poden ser un entrebanc a la normalitat lingüística ni un motiu de desús del valencià. El 1983 la LUEV no podia preveure un fenomen migratori d'aquesta magnitud però ara cal fer-ho amb urgència. S'han d'establir programes i recursos per a integrar les persones d'altres procedències amb el valencià com a nexa social i lligam de cohesió.

8. Generalització de la toponímia i l'onomàstica personal en valencià

Tots els topònims de la zona de predomini lingüístic valencià han d'adoptar la seua forma històrica i tradicional en valencià com a forma única.

La llei ha de preveure la regularització automàtica, amb un sol informe d'una entitat de referència lingüística, de la forma normal dels cognoms en la llengua pròpia.

(LNLIB, art. 14; LPLC, art. 18 i 19)

9. Equivalència recollida per llei de les denominacions valencià i català

La llei ha de recollir, juntament amb el nom usat en l'Estatut, *valencià*, el de *català*, normal com a denominació acadèmica, internacional i general a la nostra àrea lingüística. Aquesta equivalència de les dues denominacions ha estat avalada per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, la institució de la Generalitat Valenciana que l'Estatut fixa com a referència lingüística. I, a més, ha estat confirmada per 19 sentències del Tribunal Constitucional, Tribunal Suprem i Tribunals Superior de Justícia valencià, sentències que el Govern valencià incompleix sistemàticament.

(LNLC, art. 6, disposició addicional segona)

10. Cooperació amb la resta de l'àrea lingüística

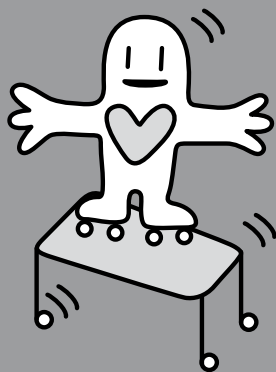
En un món globalitzat, on els productes, els serveis i la informació corren per tot arreu i on els rebem en totes les llengües. En aquesta situació, aïllar-nos de la resta de la comunitat lingüística equival a fragmentar-nos, a debilitar-nos i a fer inviables o indisponibles serveis o productes en la nostra llengua.

La cooperació amb la resta de l'àrea lingüística ha de ser un objectiu reconegut per la llei, tant en qüestions de llengua i de la cultura que s'hi expressa, com sobretot en l'intercanvi de productes i serveis en la llengua que compartim. Només així moltes moltes iniciatives culturals i molts

d'aquests productes i serveis podran resultar econòmicament viables i a l'abast dels valencians.

(LNLC, art. 6, disposicions addicionals segona i tercera)

NOTES, APÈNDIXS DOCUMENTALS, SIGLES UTILITZADES I BIBLIOGRAFIA

NOTES

¹ BORJA, Joan. “L’ensenyament del valencià i en valencià als vint anys de l’aprovació de la Llei d’Ús i Ensenyament del Valencià”, *Vint anys de la Llei d’Ús i Ensenyament del Valencià*. Alzira: Bromera, 2005, p. 62.

² FORCADELL, Josep V. “El valencià a l’ensenyament universitari”, *Vint anys de la Llei d’Ús i Ensenyament del Valencià*. Alzira: Bromera, 2005, p. 72.

³ SEGURA, Maties. “Valencià i multilingüisme a les universitats valencianes davant el repte de l’Espai Europeu d’Educació Superior” [inèdit].

⁴ Per a l’anàlisi i les propostes dels apartats dedicats als mitjans de comunicació, Internet i noves tecnologies, món laboral i social, lleure i immigració, hem recorregut especialment al llibre d’ESTEVE, Alfons; ESTEVE, Francesc. *Drets cap a la normalitat*. València: Tres i Quatre, 2007.

APÈNDIXS DOCUMENTALS

A) DADES I QUADRES I ESTADÍSTICS

Quadre núm. 1: Dades sociolingüístiques de les universitats valencianes. Curs 2007/2008

1.1 Demanda de docència en català de l'estudiantat valencià

	català		castellà 2007/2008	indiferent		no ho sap/no contesta 07/08
	2007/08	2004/05		2007/08	2004/05	
Univ. M. Hernández	0,07	5,09	97,72	2,19	7,42	0
Univ. Jaume I	29,87	29,70	53,87	15,87	15,85	0,38
Univ. València-EG	24,8	24,5	62,5	12,2	9,4	0,5
Univ. Politècnica Val.	16,9	12,5	63,0	17,9	24	2,2
Univ. Alacant	7,40	7,5	71,2	7,40	10,3	14
Mitjana universitats	15,80	15,75	69,65	11,11	12,35	3,41

Font: serveis lingüístics universitaris

1.2 Percentatge de crèdits impartits curs 2007/2008

	en català		en castellà	en altres llengües	no ho sap/ no contesta
	2007/08	2004/05			
UMH	0	0	100	0	0
UJI ^{1*}	19,48	18,14	71,28	7,25	1,66
UV-EG	23,93	26,05	72,48	3,58	0
UPV	6,7	7,18	89,0	4,3	0
UA ^{2**}	5,76	4,68	89,72	4,15	0,37
Mitjana universitats	11,17	11,21	84,49	3,85	0,40

Font: serveis lingüístics universitaris

^{1*}UJI: són crèdits totals. S'hi inclouen les assignatures de docència obligada en una llengua: català, anglès, alemany, etc. Si descomptem aquestes assignatures, la xifra resultant és el 19,04% de crèdits en català i el 0,2% dels crèdits en altres llengües (0,17% en anglès, 22 crèdits).

^{2**}UA: dades del curs 2006/2007.

1.3 Diferència percentual entre demanda i oferta en català

	Demanda en català	crèdits impartits en català	demanda atesa o no atesa
UMH	0,076	0	Negativa: 0,076 punts
UJI ³	29,87	19,48	Negativa: 10,39 punts
UV-EG	24,8	23,93	Negativa: 0,87 punts
UPV	16,9	6,7	Negativa: 10,2 punts
UA ^{4**}	7,40	5,76	Negativa: 1,64 punts

* Àrea de Promoció Lingüística. Servei de Llengües i Terminologia. Castelló de la Plana, 11/04/2008.»

Quadre núm. 2: Empleats públics amb requisit lingüístic

CONSELLERIA	empleats	requisit lingüístic	percent.
Presidència	15	0	0
Cons. Presidència	402	13	3,23
Immigració i ciutadania	76	2	2,63
Cons. Economia	1236	24	1,94
Cons. Educació	4731	77	1,62
Cons. Sanitat	761	16	2,1
Cons. Benestar Social	2380	14	0,59
Servef	1253	1	0,08

Quadre núm. 3: Professorat i catalogació lingüística del lloc de treball

Professorat	Curs 2008-2009	Catalogació lingüística bilingüe
Primària i Infantil	26.578	100% llocs de treballs
Secundària [ESO i Batxillerat] i Fp	22.301	0%
Règim especial	2.034	0%
Total	50.913	

³*UJI

⁴**UA

B) SENTÈNCIES QUE RECONEIXEN LA UNITAT DE LA LLENGUA I EL NOM DE CATALÀ PER A LA LLENGUA PRÒPIA DEL PAÍS VALENCIÀ

1. *Sentència 75/1997, de 21 d'abril, del Tribunal Constitucional, arran del recurs d'empara interposat per la Universitat de València en un conflicte promogut pel grup ultradretà d'estudiants Alternativa Universitària contra l'article dels Estatuts d'aquesta Universitat que anomenava llengua catalana a la llengua pròpia del País Valencià.*
2. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 330/2004, de 4 de març de 2004, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut per Acció Cultural del País Valencià (ACPV) contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària, en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.*
3. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 393/2004, de 25 de març de 2004, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut per la Universitat de València i la Universitat d'Alacant contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària, en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.*
4. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 518/2004, de 16 d'abril de 2004, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut pel Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV-IV) contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària, en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.*
5. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 677/2004, de 20 de maig de 2004, arran d'un recurs contenciós administratiu interposat per sis opositors contra la resolució de la Conselleria de Cultura i Educació que no els eximia de fer la prova de valencià en la convocatòria de proves selectives per a l'accés al cos de professors de secundària malgrat que aportaven el títol de Filologia Catalana.*

6. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 158/2005, d'11 de febrer de 2005, arran d'un recurs contenciós administratiu interposat per una opositora contra la resolució de la Conselleria de Cultura i Educació que no l'eximia de fer la prova de valencià en la convocatòria de proves selectives per a l'accés al cos de professors de secundària malgrat que aportava el títol de Filologia Catalana.*
7. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 250/2005, de 7 d'abril de 2005, arran d'un recurs contenciós administratiu interposat per la Universitat Jaume I contra el Decret del Consell de la Generalitat Valenciana on es publicaven els Estatuts d'aquesta Universitat i en els quals suprimia el nom de llengua catalana per a denominar la llengua pròpia del País Valencià.*
8. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 539/2005, de 12 de maig de 2005, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut pel Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV-IV) contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària, en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.*
9. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 494/2005, de 20 de juny de 2005, arran d'un recurs contenciós administratiu interposat per la Universitat d'Alacant contra el Decret del Consell de la Generalitat Valenciana, en què es publicaven els Estatuts d'aquesta Universitat i en els quals suprimia el nom de llengua catalana per a denominar la llengua pròpia del País Valencià.*
10. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 789/2005, de 18 d'octubre de 2005, arran d'un recurs contenciós administratiu interposat per la Universitat de València contra el Decret del Consell de la Generalitat Valenciana on es publicaven els Estatuts d'aquesta Universitat i en els quals suprimia el nom de llengua catalana per a denominar la llengua pròpia del País Valencià.*
11. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 1.526, de 27 de desembre, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut per Comissions Obreres del País Valencià*

(CCOO-PV), contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària de 4 de maig de 2004, en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.

12. *Sentència de 15 de març de 2006, del Tribunal Suprem, arran d'un recurs de cassació promogut per Acció Cultural del País Valencià (ACPV) i el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV-IV), sentència per la qual es restitueix l'homologació dels certificats administratius de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià i també amb el títol universitari de Filologia Catalana derogada pel Govern Valencià del PP-UV.*
13. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 474/2006, de 28 d'abril de 2006, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut pel Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV-IV) contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària, en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.*
14. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 1079/2006, de 3 de novembre de 2006, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut pel Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV-IV) contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària, en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.*
15. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 332/2007, de 10 d'abril de 2007, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut per Acció Cultural del País Valencià (ACPV) contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària (ordres de 14 d'abril de 2005), en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.*
16. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 382/2007, de 17 d'abril de 2007, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut per Comissions Obreres del País Valencià*

(CCOO-PV) contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària (ordres de 14 d'abril de 2005), en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.

17. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 1218/2007, de 7 de desembre de 2007*, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut pel Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV-IV) contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària (ordres de 13 de març de 2006), en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.
18. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 1233/2007, de 10 de desembre de 2007*, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut per les Universitats de València i Alacant contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de mestres i professors de secundària (ordres de 13 de març de 2006), en els quals no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.
19. *Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana núm. 558/2008, de 10 de juny de 2008*, arran d'un recurs contenciós administratiu promogut per les Universitats de València i Alacant contra les ordres de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de professors d'ensenyament secundari, torn especial de la disposició transitòria quinzena de la LOE (Ordre de 19 de juliol de 2006, de la Conselleria de Cultura i Educació de la Generalitat Valenciana), en la qual no es reconeixia el títol de Filologia Catalana per a l'exempció de la prova de valencià.

c) SIGLES UTILITZADES

AVL: Acadèmia Valenciana de la Llengua

CAP: Curs d'Aptitud Pedagògica

CC OO PV: Comissions Obreres del País Valencià

ESO: Educació Secundària Obligatoria

FAPA-València: Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes.
Província de València.

ICE: Institut de Ciències de l'Educació

IVAQUE: Institut per a l'Avaluació i la Qualitat Educatives

LNLIB: Llei de Normalització Lingüística de les Illes Balears

LOGSE: Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu

LPLC: Llei de Política Lingüística de Catalunya

LUEV: Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià

MEV: Mesa per l'Ensenyament en Valencià

PEV: Programa d'Ensenyament en Valencià

PIL: Programa d'Immersion Lingüística

PIP: Programa d'Incorporació Progressiva

PP: Partit Popular

PSPV-PSOE: Partit Socialista del País Valencià-Partit Socialista Obrer Espanyol

RTVV: Ràdio Televisió Valenciana

BIBLIOGRAFIA*

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA. *Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià. Elaboració i desplegament*, València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2003.

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA. *Llibre blanc de l'ús del valencià – II. Inicatives per al foment del valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2008.

ALCARAZ, Manuel; ISABEL, Ferran; OCHOA, Josep (eds.). *Vint anys de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*". Alzira: Bromera, 2005.

ESTEVE, Alfons; ESTEVE, Francesc. *Drets cap a la normalitat*. València: Tres i Quatre, 2007.

PITARCH, Vicent. *Reflexió crítica sobre la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*. València: Tres i Quatre, 1984.

Saó: *25 anys de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*, monogràfic 42, setembre de 2008.

SEGURA, Maties. "Valencià i multilingüisme a les universitats valencianes davant el repte de l'Espai Europeu d'Educació Superior" [inèdit].

Allioli: *25 anys. Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*. Allioli. *Quaderns de l'ensenyament del País Valencià*, núm. 216. Època IV. Octubre 2008. STEPV.

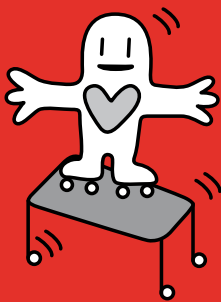
* Per a una bibliografia àmplia sobre la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, vegeu la recopilació de Ferran Isabel "Bibliografia sobre la LUEV", dins ALCARAZ, Manuel; ISABEL, Ferran; OCHOA, Josep (eds.). *Vint anys de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*. Alzira: Bromera 2005.

Per a una informació detallada sobre l'ensenyament en valencià des del curs 1999-2000 fins al 2007-2008, vegeu <http://www.intersindical.org/stepv/polival/polival.html>

ÍNDEX

Presentació	3
1. LA LLEI D'ÚS I ENSENYAMENT DEL VALENCIÀ (LUEV), UNA LLEI DE MÍNIMS QUE S'HA APLICAT AL MÍNIM	7
1.1. Una llei que no volgué ser “de normalització lingüística”	9
1.2. Una llei que va poc més enllà de “despenalitzar l'ús” del valencià	10
1.3. Una llei poc desplegada i poc executada	11
1.4. Una llei que fixa pocs dels deures que garanteixen l'exercici dels drets correlatius	14
1.5. La Llei d'Ús s'ha d'avaluar amb l'ús	18
2. LA LUEV, UNA LLEI INCOMPLIDA EN ELS DEURES QUE S'IMPOSA	21
2.1. Incompliment dels objectius específics generals	23
2.2. Incompliment dels pocs objectius regulats de manera clara, amb deures específicament regulats que fan possibles els drets correlatius	25
I. ESTUDIANTS	25
II. PROFESSORAT	26
III. PROGRAMES D'EDUCACIÓ PERMANENT D'ADULTS I ENSENYAMENTS ESPECIALITZATS	34
IV. TERRITORIS DE PREDOMINI LINGÜÍSTIC CASTELLÀ	34
V. EMPLEATS PÚBLICS QUE ATENEN ELS CIUTADANS	35
VI. LLOCS PER ALS QUALS ÉS PRECEPTIU EL CONEIXEMENT DEL VALENCIÀ	36
3. IMPOSSIBILITAT D'EXERCIR UNS DRETS QUE NO TENEN UNS DEURES CORRELATIUS	39
3.1. Deure universal de coneixement passiu del valencià	41
3.2. Deure de coneixement per a tots els funcionaris de totes les Administracions	46
3.3. Deure de disponibilitat lingüística per a l'àmbit privat	50

4. L'ENSENYAMENT: PROBLEMES CRÒNICS D'APLICACIÓ DE LA LUEV QUE LA GENERALITAT NO RESOL	53
4.1. Estudiants	56
4.2. Professorat	58
4.3. Propostes d'actuació	59
5. ALLÒ QUE LA LUEV NO VA PREVEURE	61
5.1. Una llei que no té en compte els darrers grans canvis socials	63
5.2. Mitjans de comunicació	66
5.3. Internet i noves tecnologies	68
5.4. Món laboral i social	71
5.5. Lleure	74
5.6. Immigració	78
6. LA UNITAT DE LA LLENGUA I, SOBRETOT, DE LA COMUNITAT LINGÜÍSTICA	81
6.1. La unitat, deixada en l'ambigüitat: secessionisme i aïllacionisme com a conseqüències	83
6.2. Un periple judicial cap al reconeixement de la unitat de la llengua	87
6.3. Un dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua també reconeix la unitat	90
6.4. La unitat crucial: la cohesió de la comunitat lingüística	92
7. CONCLUSIONS GENERALS I PROPOSTES D'ACTUACIÓ	95
NOTES	107
APÈNDIXS DOCUMENTALS	108
a) Dades i quadres i estadístics	108
b) Sentències que reconeixen la unitat de la llengua i el nom de català per a la llengua pròpia del País Valencià	110
c) Sigles utilitzades	114
BIBLIOGRAFIA	115

MESA PER L'ENSENYAMENT EN VALENCIÀ

Formada per:

Escola Valenciana

STEPV

CCOOPV

Acció Cultural del PV

FAPA-València

Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura. U.V.

Novembre de 2008